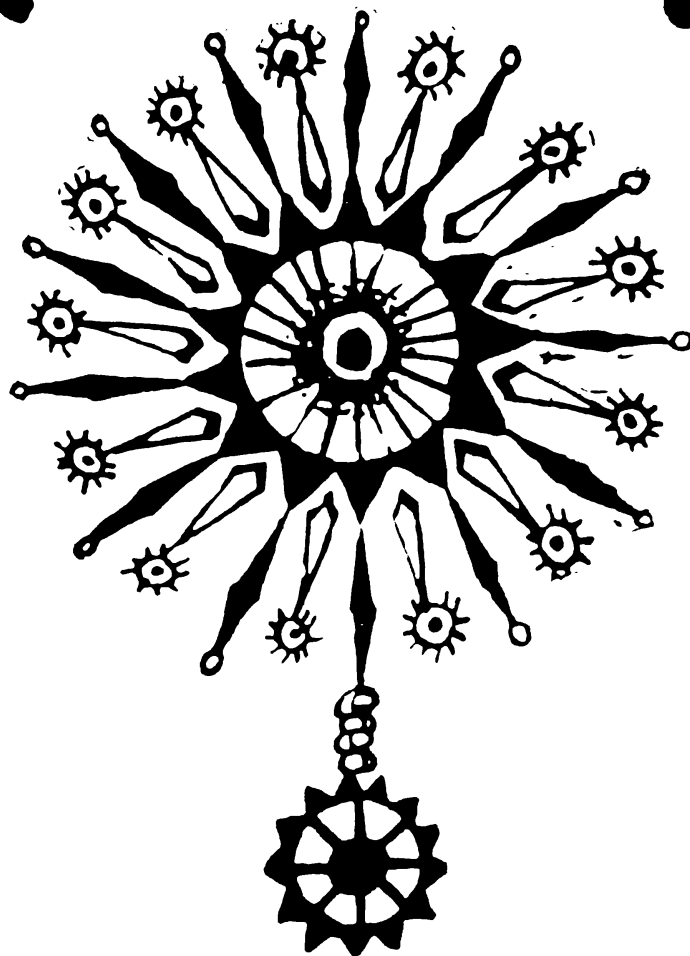

СВЯТАГО ПИРА

РИГАЗ ЧУВШИНЪ

СТИХИГЪО

Дагестанское
книжное издательство
Махачкала 1986

ББК 84. Тат

Р 87

Ригаз чуйшме: Стихигъо. — Махачкала:
Р 87 Даг. кн. изд-во, 1986—92 с.
Луч солнца: Стихи.

Э и жэгӀмлуе сборник дешенде оморет стихигъой эн шогъиргъой тати: Б. Гаврилов, М. Гаврилов, Ш. Сафанов, Б. Ханукаев ве И. Бахшиев. Тематикай эн стихигъой энугъо жуърбежиреют, оммо бинелуе фикир, идеяй эн гъеме произведенигъо, дарафдетгъо э и сборник, гъисдуьт э товун гӀезизе партией Коммунисти, энжом ве рэхъбери сохдегор гъеме гъувотгъо ве барасигъоймуре, эри буьзуьрге Ватан совети, софолуе жофой одомигъой вилсет иму, э товун дусди, муьгъбет, одомнети, шолуми ве бирори э гӀэрей хэлгъгъо.

ББК 84 Тат

4702520000—177

Р М 123 (02)—86—120—86 © Дагкнигоиздат, 1986 г.

Е ЧЕНД ГОФ ЭЗ ТОВУН Э И СБОРНИК ДЕРАФДЕТГЬО СТИХИГЬОЙ ЭН ШОГЬИРГЬОЙ ТАТИМУ

Э и сборник дешенде оморет произведе-
ниегьой эн Б. Гаврилов, Ш. Сафанов, М. Гав-
рилов, Б. Ханукаев ве И. Бахшиев.

Сборник вокурде оморени э стихигьой эн
ведилуье шогьир татиревоз Борис Гавриле-
воз. У сер гирди эри нуьвуьсде суьфдеи сти-
хигьой хуьшдере гьеле э у вэхдгьо э еки э
ижире суьфдеи шогьиргьо ве писательгьой
татиревоз—бине норегоргьой литературай та-
тире: Ехьиил Мататевоз, Юно Семеновоз,
Миши Бахшиевоз, Исхьогь Хануховоз, ЕгІэ-
гьу Агаруневоз, Монувэхь Дадашевоз ве диеш.

Э и сборник дешенде оморетгьо стихигьой
эну гьемчун эн уьзге шогьиргьо, э у бэхш ве-
гирденуьтгьо, гьисдуьт э товун буьзуьрге Ва-
тан советиму, партией Коммунисти, энжом
ве рэхьбери сохдегор гьеме бесгьунигьо ве
барасигьоймуре э гьер тарафгьой параменди
экономикай ве культуры вилеет иму, э товун
жоборде Лешгер совети, дусди ве бирори эн
хэлгьго, эри зарблутье ве дуьрусде жофой

одомигьой совети, эри шолуми ве саламати э гӀуьлом.

Эз стихигьой эн Борис Гаврилов хундегор мивинуь, ки эшгъ, хъэвес шогъири энунеде нишире э огъиле салгьой эн шогъир гъечу эшгълуь ве хъэвеслуьни э жогъиле салгьой энуре хуно. Угьоре неки хубе мэгӀэноют, омбардеки энугьо нуьвуьсде оморет э лап раче, бемзерлуье зугьуневоз.

Э товун эни тозе стихигьой Борис Гаврилов ве эн э и сборник дерафдетгьо шогъиргьой тати эри омбарте гуфдире э е чуккле пушойгофи минкин нисди. Энжэгъ гуфдире ге реки, ки омбардеки стихигьой энунэ и сборник, гьем эз тараф эн мэгӀэнолуьи, гьем эз тараф рачи ве бемзерлуьи зугьун, усдоети лап хуб э еки гуьнжолуьнуьт. Ини, меселен, е ченд ризгьо эз стихотворением энунэ «Эри ки хунде буьлдуьр» (буьлдуьр э и стихотворение нишон шогъири):

... Эри энунэ савзе више,
Эри энунэ зерде хуше,
Эри инсон дегьо э кор,
Эри чупон, эри шахтер,
Эри кошдегор пембе, кетон,
Эри корсох буругъ, мэгӀдон...

Э и стихотворение гьеме гуьнжолуьни э еки: мэгӀэно, рифма, ритм. У асант, э хъэвесевоз, мугьуме хуно хунде оморе. Гьемчун ижиреуьт стихигьой энунэри «Ленин», «Дусди», «Гъуьзуьргуьл», «Тэхуьл» ведиеш. Оммо э и хубе раче стихигьоревоз э еки, гьисдуьт ужире стихигьош, комигьореки автор, гьелбет, мидануьсд хубте, лугьондте ве рачте нуьвусде. Уре эри нэи кор гьисди божорени.

Ме имидуым, ки хундегоргьойму эз дуэли гъобул мисохут тозе стихигьой эн Михаил Гаврилове. У кем нуьвуьсде, оммо нуьвуьсдеигьой энуре лугъонде мэгIэнои. Гъиметлуьи, верзуьши эн произведениегьо э омбари кеми энугьо недеруьт, э художественни ве идейни мэгIэношу дери. Э иму гуфдиренуьт: «Еки бугу—пуьрлуьже бугу». Ведини, ки. М. Гаврилов хуб дануьсде гъэрдхунди ве жугьобдори шогьире э пушой хундегоргьо, эн литература. Э хубе фикир ве мэгIэноревоз нуьвуьсде оморот стихигьой эну «Бэхш», «Гъэ-лети жовони», «Весиет» ведиеш. Омбар хубе идееи поэмай энуре «Гъэрд ферзенди». И поэма нуьвуьсде омори э келе муьгьбет, хосдеи, хуьрмет гирдеи жофо, войге, гъэйгъуи дедегьоре э товун балагьошу. Оммо поэма диеш мэгIэнолуьте мибисдо, тербиелуьи ве психологически дузгуни эну диеш лугъонд мибисдо, эгенер автор мибурмундге: эйчуь, чуь кемсуьгигьо э хосиет, э тербией эну бисдоруьтге себеб кук гъечи э дедешу хогьин, сурул ведиромореи.

Шимшуьн Сафанов эз жовоне вэхдевоз нуьвуьсдени стихигьо. Э гъэд эни сборник деруьтгьо стихигьо омбар э хуш одоми оморенуьт ижире лирически стихигьой эну: «Дуь дезде гуьл», «Хурим гьердуь эз е чешме». Оммо гьисдуьт ужире стихигьо, комигьореки не дузе рифмай, слоги, ритмай. Вегирим, меселен, е куплете эз стихотворенией эну «Гуьл»:

Шори мени туь; ой гуьл,
Кутэхь гисдигеш гIуьмуьртуь.
Туьре гьич хуьрд нисохум,
Небошу гьич дуьл пешму.

Сал бе сал эдес звер бире фегъм, сино-
гъи шогъири эн жовоне шогъир тати Борис
Ханукаев. Хубе мэгІэной шогъирини стихигъой
энуре «Кучегъо, кучегъо, кучегъой эн Дер-
бенд», «Вэхд» ве угъониге. Э лап лугъонде
мэгІэноревоз нуьвуьсде омори и чорризе:

Ме э глұьлом деруьм, глұьлом э ме,

Чуьн дор не мейво гъисдим эн еки.

Унегуьре, гъелбет, дорд доре дуьлме,

ГІэзизе хориму лерзиренки.

Оммо аз слойге гереки эри гуфдире, ки
шогъир гъеле лап хуб, эри шогъир, нуьвуьс-
дегор герек, лоигъ гъисдигъо жире лугъонд
ве тевесер хуте небири зугъун дедеире, уне-
гуьре кими стихигъой энуре энгуьл-энгуьле ху-
но нушу доренуьт. Гъе ижире кемсуьгигъо,
гуфдире мибуки, хосиетлуьнуьт эри стихигъой
эн жогъиле шогъир Иосиф Бахшиев. Эслогъ
нисди мэгІэно ве рачи шогъирии ижире чор
ризай энуре:

Шогъир гъисдге гъуморбаз,

Духдир бисдоге ноши,

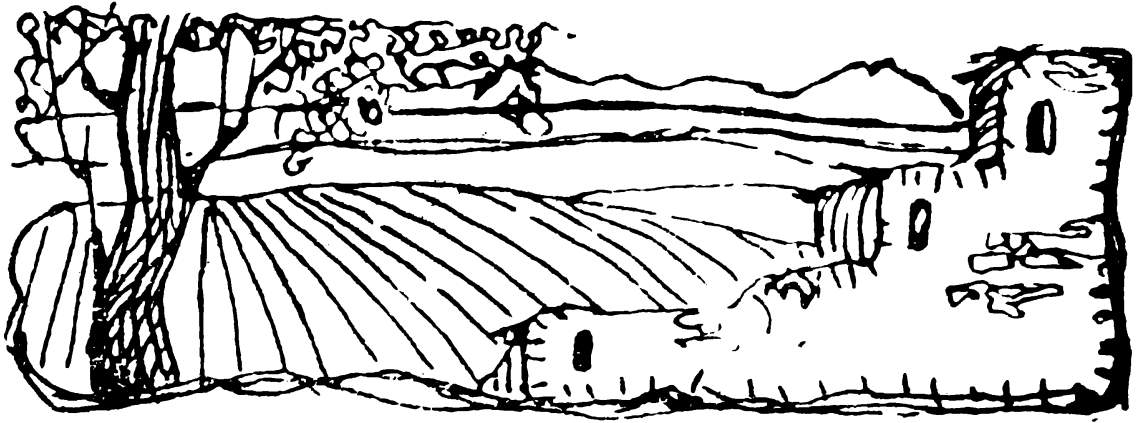
Доргъо нибу гъич вэхд савз,

Коргъо гурунд мибошу.

Чуь ологъои и чор ризе дуь э екиревоз:
гъуморбази эн шогъир, ношии эн духдир э
доргъо савз дореиревоз? Ме гъеле нисе гуф-
диренуьм э товун эн недерии рифма, ритм,
гофгъо, ризгъо дуь э еки негуьнжуьсдеи. И
чор риз, гъелбет, дешенде неомо э сборник.
И. Бахшиев хуб совдолуье, хундегоре одоми-
ни. У хуьшдению биё дануь жугъобдори хуьш-
дере э пушой хундегоргъой хуьшде.

Неденишире э кими кемсуьгигъой эни
сборник, мере иmidi хундегоргъойму хуб гъо-
бул мисохут уре.

Хъызгъил АВШАЛУМОВ

Борис Гаврилов

ЛЕНИН

Уьшуьгъменди рэхьтуь,
Вомухдеи гилмтуь,
Гуьзетлуье нумтуь
Э имуревози. .

Салгьой сибиритуь,
Салгьой есиритуь,
Унжош хьэрекеттуь
Эриму бири.

Э у руз бесгъунитуь,
У келе жэхьдитуь,
Э фэхьле фермуйтуь,
Эриму бири.

Хьэрекет туь сохди,
Дуьшмене чэх сохди,
Азади овурди
Эриму Ленин.

Туйсуыз э рэхьтуьним,
Гилм туьре хунденим,
Еклуйги вокурденим
Эриму, Ленин.

ВАТАН

У тиконлугъ, гьумлугъ бугьо муьлкгьо
Э богъ, гуьлишон чаруьсди,
Вокурдейм фабригьо, заводгьо,
Гужлугъ бу Ватан Совети.

Э гьер тараф азаде вилеет
Гьемме милетгьо суьгьд бирор бирет.
Вокурдет завод, колхоз, буругъ, шэхт,
Рузгьош бири гьони диеш хушбэхд.

Инсон Ватанме гуьл васалини,
Вегирдейм тербией эн Ленини.
Гьэреул серхьэд, кукгьой пулати,
Кумек Ватани, муьхькем поисди.

Э корхонегьо э мердгьоревоз,
Зенгьош кор сохденуьт э эшгьэвоз,
Варасире сур гьер жуьр машине,
Э гьер кор бирмунденуьт нишоне.

Иму гьисдим кук, Ватан гьисд деде,
Улкере гьер руз пушово берде,
Ватанме гьисд богъ, рачи улкегьо,
Ватан совети, дедей игидгьо.

Э пушой хэлгьгьо норе меслэхьэт,
Э гофтуь гьемме биренуьт рази.
Э буьтуьн дуьньегь туьре гьисд гьуьзет,
Тевесер поисдей э сер дузи.

МОЗОЛЛУЪЕ ВАТАН

Жоборде дедейме, туь бэхдевери,
Кукгьойтуь эеки суьгъде бирори.
Ек бире, дуьшмене зерет э хори,
МигИдгьой азадиш норет эй Ватан!

Э расди ве дузи туь вероморей,
Э довго ве жофо гьувотлуь бирей.
Овозей азади дуьбо жар зерей,
Э гуьл васали безетмише Ватан!

Эз холиш рачте вараисди зими,
Э хуне деруьт гьер завод ве мэгИдон.
Э гьэд туьш дери шори-хуьроми,
Кукгьой туьш рачуьт э рачитуь, Ватан!

Паздегь бирорим иму э мейду,
Руз-бе-руз бирени улке оводу.
Партия норе пенжсалине план,
Зуте бегьем мибу, гИэзизе Ватан!

Кукгьой кукгьойтуьш э мезрей Дагестан,
Эй туь, деде, бесденуьт рач десдон.
Хушбэхди э иму гьер софе инсон,
Партия овурде мозоле, Ватан!

ЭРИ СЕРВОРГЬОЙ ЛЕШГЕР СОВЕТИ

Муьхькемуьт серхьэдгьой иму,
Саламети мемлекет.
Гьэреул мезрегьой иму
Гьисдуьт муьхькеме пулат.

Гъушгъо зеренуът гъэнет,
Симов зере гемигъо.
Жерге-жерге поисдет
Ихъдиборлуе кукгъо.

У орденгъой синей ишму
Гъисдуът нишон келе гъуьзет,
Э сер лешгергъо нум ишму,
Норет келе хъуърмет.

Э туп жугъоб мидуът тупгъо,
Э штык мипоют штыкгъо,
Гъушгъой пулати эз гъово,
Мерг мивенгенуът э дуьшменгъо.

Э зэхме мидим жогъоб—
Дуьшмене келе гъэзоб.
Эй шолуми хосдегор
Иму гъисдим дусд, бирор.

МЕСКЕН ШОГЪИР

Эри шогъир гьер куьнж Ватан
Гъисди мемзуьл, гъисди мескен.
Буьтуьн Ватан эн шогъири,
Эн Ватани у шогъири.

Инсон э гъуш нисди хумне,
Луле ухшеш гъисди э хуне.
Инсоне гъисд эгъуьл, гъувот,
Гъуше гъисди энжэгъ гъэнет.

Гъуш баларе сохде келе,
Нис шинохде песде уре.
Эз балаш нисд гъич кумеки,
Не э беда, не э ники.

Э гьержоиш бисдо инсон,
Миё хуну эри Ватан.
Гьич вэхд нибу гъэриб-сечкун,
Темиз гьисдге у хурде нун.

Э ГІУЪЗЕТ ИГИДГЪО

(мэгІни)

Э гІуъзет игидгъой улкей эн Совет
Хунденуьм мэгІнире.
Дуьшмене угъо селт бесгъун дорет,
Гуьнжундет жофоре.
Эз туьгъуьм хори, э асму, те менг
Илчигъо вокурдет.
С р в о р и: Вилеет Совет—софе жофо,
Зарблuye кориш э руй хори,
Гьисди бэхд-мозол эн зиндегуни.
Гуьнжундет шоре рузгъо,
У суьгъде кукгъой вилеет Совет,
Гьинор бирмундет.
Э рузгъой зурбое довгІой Ватани,
Жун гъурбу сохдет.
Духдергъо, зенгъо, келе ве чуйкле
Э кор дебирет.
Чуйкле пионер, гІэил эн школе
Гьинор бирмундет.
С е р в о р и:
Э дуьл гьер корсох дери е метлеб,
Эй Ватан игид бу.
ГІэлем жофоре гуьндуьр веберде,
Гье э пушо дебу.
ГІэлем Ленине, э келлей планет
Муьхькем дезерени,
ГІэлем коммунизм эз чуйшмеш зиьдте
Товуш дорени.

Сервори: Вилеет Совет—софе жофо,
Гуьнжундени шоре рузгьо.
Зарблuye кориш э руй хори
Гьисди бэхд-мозол эн зиндегуни.

ЗУРБОЕ УЧИТЕЛЬ

Гурунде хэбер сохд мере могъбул,
Поисдуьт сергъуз, мундум лол-гофсуьз
Гьетте шинире беде хэбере,
Зурбое учитель, муьрдеи туьре.

Гуйге руз эриме бисдо торик,
Пушой чуьшмере гирд сиегье булут,
Эри буьзуьрге кук Ватан, Горький
Э ёс офдо, э могъбуле думут.

Туь Горький, э гоф бирей чуьн заргер,
ТэгИрифменди нум туь сараф-сарафгьо,
Нуьвуьсдегьоре гьишдей едигор,
Гуьзетлуьни нумтуь э гьер тарафгьо.

Эз кор нипою туь доре гьэлем,
Руз-беруз зиёдтеш мибошим муьхькем,
У гьэлемтуь гьисд эй дуьшмен чуьн штык,
Э дес гьер игид, шогьир-большевик.

ЭРИ КИ ХУНДЕ БУЬЛДУЬР МЭГІНИ

Эри ки хунде буьлдуьр мэгіни?
Эри чуьшмей хори,
Доренигьо товуши, герми,
Доренигьо шогьвор серини,
Эри динжи-саламети,

Эри ники, бэхдевери.
Эри энү гьундуьре догъ,
Эри энү келе шэх-шэхэ,
Чарундигьо черх дуьньёгье...
Эри энү келе зиндон,
Куфденигьо бэхд ве мозол,
Эри энү савзе више,
Эри энү зерде хуше,
Эри инсон, дегьо э кор,
Эри чупон, эри шахтёр,
Эй кошдегор пембе, кетон,
Эри корсох буругъ, мэгдон!
Эри эни гIэзизе Ватан!
Динжи ники овурдегор,
Секонере вир сохдегор!
Эри дусди лов сохдегор,
Э шолуми дес дорегор!
Эри динже зарбе жофо,
Эри Ленин норе рэхьгьо!
Эри динжи э руй хори,
Биёвгьой рузгьой бэхдевери!
Эри тозе девер себэхьи—
Суьрхэ офдой эн коммунизм!

ДУСДИ

Севгил, гуюм эйтуь ме,
Дусди, гьисди селт чуйшме,
Товуш доре, герм сохде,
Э дуьл шори венгесде.
Севгил, мебош туь гьэгьри,
Дусдире паргьо вери.
Екире дире сэгIэт,
Э гьенг гьуш зерё гьэнет.

Зугьун севгил гIэсели,
Э тегьер богъ васали.
Зугьун бисдоге шелбет,
Дусдире нисди гъимет.

ГУЪЛ ЗИНДЕГУНИ

(мэглини)

Чумме нисди де
Э у екиге,
Нисе воисде
Мере гуьлиге.
Сервори: У муьгьбетмени—
Гуьл зиндегуни.
Чум дире гъисди,
Дуьл гъобул сохди.

Сервори: Дуьле вегирде
Дорем ме э у.
Дуьл энуш дери
Э дуьлме дору.

Сервори: Ме уре дире,
Дуьл сохди гъобул,
Дирте диренге,
Биренуьм могъбул.

Сервори: У муьгьбетмени—
Гуьл зиндегуни.
Чум дире гъисди,
Дуьл гъобул сохди.

ГЪУЪЗУЪРГУЪЛ

(мэгIни)

Вегирди дуъл мере
Э хуьше вогосунд,
Муьгьбет дусдире
Э дуълме дегесунд.

С е р в о р и:

Бовор сох туь, ой гуьл,
Дуълме э туь бенди,
Жовоне гъуьзуьргуьл—
Духдер дербенди.

Туьре ме эз дури
Диренуьмге гьони,
Боворсох эз шори
Хунденуьм мэгIни.

С е р в о р и:

Чуь сохдем, ой гуьзел—
Рачи эн дуьньёгь,
Жун мере эз гьезел
Дешендей э бологь.

С е р в о р и:

Гу, гуьзелме, гьери
Эйчуь бирей гьэгьри?
Э туь сохдем бовор,
ШовIоре ёр биёр.

С е р в о р и:

Туь жугьоб ди, жон гуьл,
Гу метлебтуь чуьни?
Э дестуь дери дуьл,
Жунмеш эри туьни.

Сервори:

Бовор сох туь, ой гуьл,
Дуьлме э туь бенди.
Жовоне Гъуьзуьргъуьл—
Духдер эн Дербенди.

* * *

Туьре, гуьл, у буьлдуьр
Нисоху гьич фурмуш,
Дусдитуь э гъэд дуьл—
Э гъэфес де, чуьн гъуш.

Когъозтуь овурде
Эриме шорире,
Гуш меги туь ёде,
Муьхькем дор дусдире.

Чигьрет туь гьер вэхд
Э пушой чум мени,
Мибошим хушбэхд—
Туь гъуьмуьр—жун мени.

Миём э минжи
Герми гьеминон,
Мизигьим э динжи
Э хушбэхде деврон.

ТЭХУЬЛ

Гереки эз сер суьфде
Гъэдуьр нуне дануьсде,
Нуне зирпой эй сохде
Э инсон нис гуьнжуьсде.

Воре-воре туь шени
Лугъэй нуне э хори,
Буле нун эн Ватани
Гьисди девлет ве шори.

Зэхьмет ранжбер омбарн
Те нуне веровунде,
Согъ сал у гье э чули,
Те овурде расунде.

Гьер коре гьисд жофо—
Жофой ранжбер зиёдтс:
Э воруши не верфгьо
Тум шенде, веровунде.

Воре, хэлеф, туь шени
Тилтей нуне э хори,
Буле тэхуъл Ватани—
Гьувот овлодгьой юни.

ШОГЬИР, СОЛДАТ

(поэма)

1

Э гьузет 70 сали эз деде бирен шогьир
тати монувэхь Дадашев

Туь сохдей пойзени
Э рузгьой эн шори,
Хуроми Ватани,
Чуьн жейрон, ченд караз.
Жогьилгьо ченд десде,
Верáфдейт эй гешде,
Э рач еки нуьшде.
Э догьгьой эн Кавказ.

2

Шегьергьош у рузгьо,
 Чуьн гIэруьс эз бейдогъ,
 Гуьллуюе чемендгьо,
 Пур инсон э сер догъ.
 Туьш чендбо э минжи,
 Хьовиргьо поисде,
 Э десдей комсомол.
 Гьем гужлуй, гьем эшгълуй,
 Гуфдире, хэндуьсде,
 Дуьл бире диеш шор.
 Астале гье кем-кем,
 Пой норей сэхд муьхькем.
 Суьфделе вокурдей,
 Э сер гьум, жигъжигъэ,
 Чуьн шогьир совети,
 Жовоне кук тати,
 Монувэхь, туь жилгъэ.

3

Гьич небу те у вэхд,
 Те Октябрь оmore,
 Косибе, юхсуьле,
 Не мозол ве не бэхд.
 Дуьл хоши не мэгIни,
 Гье бируьт селт гIони.
 Лол бируьт чуьн гIэнде,
 Хьэсрети гоф сохде.
 Гьич екиш эз иму,
 Те Октябрь оmore,
 Нидануьсд е бобот
 Нуьвуьсде не хунде.
 ШэгIмеле дегеси,
 Товуши лов бисдо,

До э дес эн гьеме,
Дефдере, гъэлем.
Дервозей хундеи,
Оморут вокурде,
Зулмети эз гIэре,
Селт омо вегирде.
У жилгъэ норейгъо,
Хуб бисдо поегерд,
Жилгъэре омборгъо
Гье гешдуьт эй рачи,
Муьхшуьли, дуьл хоши,
Гуьл кошдут э гьер ло,
Эй игид, эри мерд.
У жилгъэ гьонилей,
Лап бири бегьем рэхь,
Э жергей шогьиргъо
Лоигълуй туь бире,
Поисдей, Монувэхь...

4

Э довгIой Ватани,
Э жигей эн гъэлем,
Вегирде туфенге,
Сер суьфде поисде,
Э пушой эн десде,
Моч сохде гIэлем,
Туь сохди сэхд шовгIо:
«Бирени чуьн аслан
Тевесер э довгIо...
Э гьушун эн дуьшмен
Венгесде бегьем мерг,
Дуьшмене эз Ватан
Мисохим темиз терг.
Мипоюм сэхд, муьхькем,
Те нефес демунде,

Нисохум ме гъимиш,
Гъич е дугъ хунмереш
Мисохум гъурбуни,
Эй Ватан жун мереш...»
Моч сохде гІэлеме,
Поисди э жерге.
Туй гьер вэхд э десде,
ВэгІз дорей расде гоф
Партияй Ленине:
«Партия имуре
Дорени боворин,
Пиш сохде дуьшмене
Мидарайм э Берлин».
Рухь доре десдере,
Гье бердей пушово...
Туй бирей селт дуьруьсд.
Э шовгІо сохдейгьо,
Дуьшмене венжире,
Селт сохдей бегьем суьсд.
Пиш сохде залуме,
Венгесдей э сатмо.
Вирихде песово,
Офдорет шугьомо.
Туй э пой вэхуьшде,
Дес гирдей тик гьундуьр.
«Пушово!..»—гуфдире,
Десдере дорей дуьл.
Ченд гиле дуьшмене,
Пиш сохде песово,
Гье руе лулею,
Шугьомо, гьэтрово.
Туй диреш не дирей,
Э далде дуьшмене,
Гъич шекиш не сохдей,
Э сер дор нуьшдере,
Э шохгьо пичире,

Тиж гъэлеж гирдере.
Туь гьетте вэхуьшде,
Гъул гъуьндуьр тик гирде,
Гуфдире «Пушово!»
Гуниле гьелуьсди
Расире э мувэхь,
Офдоре, хорире
Гъэл гирдей, чуьн деде.
Гьем шогьир, гьем солдат,
Офицер совети,
Жовоне кук тати,
Дадашев Монувэхь...

ШИНОВ

Шинов ноши, гоф усдоре,
Заргер эн гоф гьисди шогьир,
Гюв-суьрх меди гоф дусдире,
Соф миё бу гьер гоф шогьир.

Симсуьзе тар гич сес нидуь,
Шогьире нисд «еки-дуьдуь»,
Веги сазе, нуьш э мейду,
Гьисдге туьре эшгъ эн шогьир.

Дерьёгъ эз шар мибу лихьэ,
Тиже тевер, нисди тихьэ.
Усол рафде шефде рэхьэ.
Гъэгъ миё бу гьер гоф шогьир.

Э глов дерьёгъ мебесд имид,
Сергъуз мибу гьер вэхд игид,
Лэгъэй эн хэлгъ гьисди шогьид,
Согъ миё бу гьер гоф шогьир.

Гьер вэхд буьлдуьр э васали,
Мэґни хунде лап эз дуьли,
Халгъ Ватанме бэхдевери,
Расд миё бу келмей шогьир.

Глов чойгьо э дерьёгъ рихде,
Гожиз эз мейду вирихде
Немерд дусде зу фурухде,
Гъэлп ниё бу дуьл эн шогьир.

Гоф шогьир гьисд эдеб-дэґно,
Э екигеш у нисд тэхьно,
Э гьер келме де мэґэно.
Лепелуьни гьер гоф шогьир.

ЗИМИСДУ

Гирошд поиз, воруше руз.
Доргьош поисд хэзон, сер гъуз.
Вокурд зуьґбе, бисдо хиник,
Шевгьош хэйли бисдо торик.

Эслогъ бире гьово дегиш,
Туфон вокурд гъэтме-гъэриш.
Доргьо бире бегьем глэруьс,
Сипре дуьгуьр дегуьрд гьер руз.

Дуллу бире лужуьй дуьгуьр,
Гуйге бируьт сельт эз шише.
Бугеш угьо омбор гьуьндуьр,
Миофдорут леше-леше.

Мивомундге э серини,
Биренбируьт гирисдени:
Угьоре бу эз офдо терс,
Мигируьсдуьт, рихунде глэрс.

Гъушгъо гъеме бире пэхъни,
Эй гІэилгъо овурд шори:
Куче пури киршо коньки,
Эдет жесде гъеме еки.

ПОИЗ.

Омо поиз, ворущ шур-шур,
Эрхгъой куче гІов бисдо пур.
Емуьшдоргъо гъеме гъони,
Могъбул, сер гъуз, тип-тигъини.

Хэйли кутахъ бире рузгъо,
Дегиш бири эвир гъово.
Гъушгъо е рач суру беседе,
Эдет шев-руз гъе паруьсде.

Немунди у савзе холи,
Вамасири хок эн хори.
Хуьшге хори хуб сохди гъиз,
Эз и буле ворущ-поиз.

Велггъой доргъо хэзон бире,
Кулок берди те бин куле.
Гуйге гъеме дери э хов,
Э зир герме лухъуьф эн гъов.

Э кор дери колхоз гъони,
Колхозник э трактор вери.
Кутон зере кошдени тум,
Гузет сохде буле гендуьм.

МЭГІНИ ДУХДЕРИ

— Ту севгил, эриме
Зиёди эз чуйшме,
Дусди туь дуьл мере
Герм сохде гьемише.

Э гоф туь севгили
Ихьдибор ме сохде,
Дошде сэхд боворин
Фуьрсорем эй хунде.

Гузет сохде когъоз,
Бирем гье чуме рэхь.
Дуьлме э туьревоз,
Бири шев те себэхь.

Э ёдевоз дуьлме
Нерафди э хэнде,
Нидануь гьич дуьшмен,
Дусдире векенде.

Бегьем лов э хэнде
Небердем и ченд сал.
Туьре гузет сохдем
Э тегьер эн васал.

Зимисду гирошде,
Васалиш кунд бири,
Дусд эри вогошде,
Вэгідо ю омори.

Дусд миёв гьеминон,
Э вэхд раче герми.
Лов мибу буй рихьон,
Шори ве хуроми.

ШЭГІР КОВТЕР

Э сес хуьшде имиди бесде,
Е жогъиле хуруз-вече,
Гье э минжи рэхъ поисде,
Е рач гІуь-гІуь зе э куче.

Пире гургур эн е хьэёт,
Парусде омо э сер езугъ.
Хьюьршлуь бире, бегъем сохд од,
Эз сер юш зе е ченд дундугъ.

Божэхъ зере, гургур мугу:
— Туьре нисди у эшгъ гьеле.
Гьечи гІуь-гІуь эри зере...
Ебо дениш э и бала?!..

Селт гиж сохдет игъо мере,
И дов зерей туь гІуь-гІуьре,
Довиге сэхд ги лэгІэй туьре.
Оворе бош эз инжо бура!..

Е гъоз гъунши, эз сер чапар,
Паруьсде нуьшди лап э минжи.
Гъэнет куфде, сохд у пар-пар,
Песде е рач дендуне гъижи.

Гьетте дире тэхсиркоре,
Сер гирдени эй гуфдире:
— Туьре гъич гІэйб оморени
Инжо эри гІуь-гІуь зере?..

Келетегъо инжой эни
ГІуь-ГІуь зере терсирени...
Э жигейму туьре екиге
Гьони мисохд тике-тике.

(дундугъ зере вегиру гъуърчуьм)
— Оворе бош эз пушой чум!..

Ковтер паруьсд, нуьшд э гIэре,
Сер гирд эри бурра шэгIре:
— ГIожиз офдейте ишму уре,
Эз сер дундугъ эри зере?
Гьони уре чуй тэхсири?
Взхд ю бири гIуь-гIуь зери.
Дес мезенит ишму э у,
Ихдиэри де э дес ю.

Бисдо хъуьжет, лап гофе-гоф...
— Митасуним иму уре!..
Гьич нисохим э у инсоф,
Те негируь у лэгIэре.
Гье мисохим пара-пара.—
Гургур не гьоз сохдут шовгIо
Гьердуй еки э е лэгIэ.

— Гьич терсунде нисди герек.—
Гуфди ковтер эз бигоне,—
Оммо туьре нисди бине.
Мерихунит хун э хори,
Бигьил зигьуйт гьемме азад!
Азади гьисд бэхдевери,
Були, шори, жофош—хъуьрмет!

Не сегьмуьсде чуйкле хуруз,
Паруьсд верефд лап э тики.
Гужлуй буре у руз-бе руз,
ГIуь-гIуь зе у эри ники!

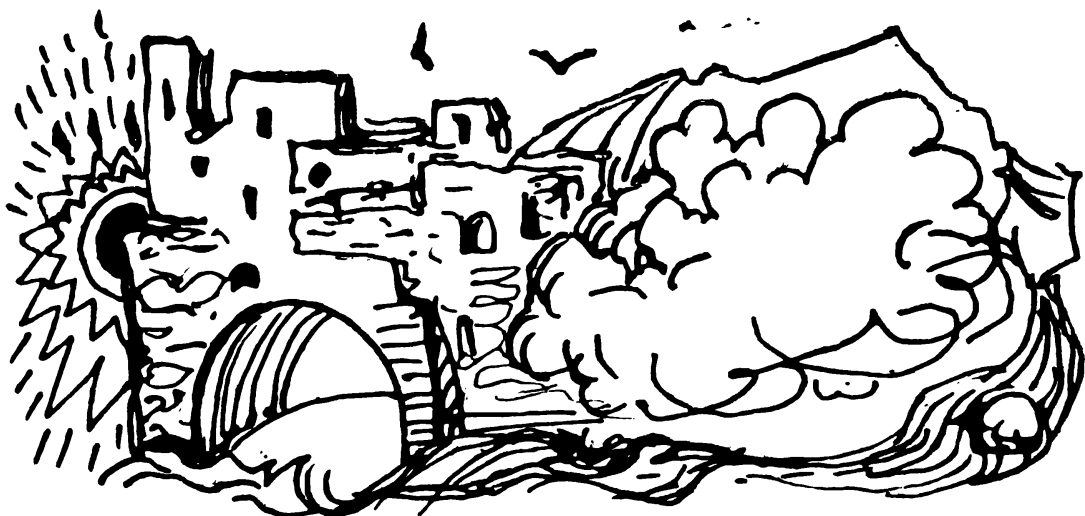
Э ТУР КЕС

Э кeргелуьй эн колхоз,
Туьлкиш бире дадалмиш,
Кeрг-вечере эз бугъоз
Гуьрде мисохд у бугъмиш.
Пeсде миберд э луле,
Пэхъни бугъо э куле.
Е шев э товуши менг,
Туьлки рафд гене эй кeрг,
Сое вини э далде.
Гьетте дирe coepe,
Песово до хуьшдере.
Вогошд у руе куле,
Офдо э фикир—чоре.
Гьееки э пушою
Ведиромо е ою.
Сэхд ловгьоре лисире,
Сер гирд эри пуьрсире:
— Шев туь эхэйр, бу холе!..
Гьечи эз же оmore,
Тэхъноле э пэхъники?—
Пуьрси ою эз туьлки.
— Э ов бируьм, хон бирор!..
Э и фермай эн колхоз.
Нисди екиш бердегор,
Пур-пурини кeрг не гъоз,—
Гуфди туьлки дургуни,
ТэгIриф доре фермаре,—
Кeрггьоре эз гурунди
Гьич овурдеш нис бире.
Унжо бирем сурои,
Оmoreм эри хисире.

Ою, бугъо э гъирогъ,
Мэхтел мунде, бисдо гъогъ.

Екем эз пар буй кеши,
Екем осгъу велиси,
Лезет офдо э лэгІэ.
Эз дуьлиш ох вокоши.
Доре лап келе шовгІо,
Жигей юре хуб пуьрси.
— Очугъ гуюм э ишму,—
Гуфди туьлки эз ою.—
Эришму е хуруз
Нисди хурек эй согъ руз.
Эз лов ю рїхд гьилиз,
Гуфди ою эз туьлки:
— Туь эз инжо мевэхиз,
Дегъ миёрум гьееки,
Михурим гьердуь-еки.
Рафд ою шори-шори,
Луьгегьоре хуьрд сохде,
Пое зере э хори.
Чуме э менг додошде.
Вишере гирошд ою,
Омо э фермай колхоз.
Е сег равуьсд э сер ю,
Екиге гІэнж гуьрд эз бугъоз.
Хэбер бире э сес сег,
Гьэреулчи шенд туьфенг.
Ою ноле кешире,
Э хори дураз бире.
Оюре темиз сохде,
Гушдеш бердуьт эй хурде.
Биренге гьеме сокит,
Туьлки омо эй меит.
У э жигей гирисде,
Сергуьрд эри хэндуьсде.

МэгІэною гьисд гьечи:
Темэхь нисди хубе чи.

Шимшуьн Сафанов

СЕБЭХЬ ОКТЯБРЬ

Зурбое себэхь—себэхь азади,
Дорейгьо инсоне герми ве товуш,
Хилос сохди мозоле эз зулмоти,
Гьер куьнж вилеет бисдо яравуьш.
Гъirmiш бисдоруьт зенжилгьой Сибири,
Себэхьтуь до имуре хуьроми васалгьо,
Э гьер куьнж хори лов бисдо шори,
Хуьроми винируьт бебегьой есири.
Тевесер борж бердуьт эри хилоси,
Вокурдуьт рэхьгьо эри азади,
Э гуьллуь богъ чаруьсд улкей гIэзизи,
Бисдо гIэлемгир эри шолуми.
Эй бире э гIуьлом дусди-бирори,
Эй азади овлодгьой эн жофои,
Туь Октябрь, бирей сегьер гьовхой,
Вокурдей рэхьгьо э догьгьой садсали.
Изму себэхьтуь, гIэлеме тик гирде,
Э гьер куьнж хори ригаз фуьрсоре,
Эй милетгьо хилосире овурде,
Овлодгьо гьич эй недире бедире.

ВАТАН-ДЕДЕ

Эри туь, Ватан-деде,
Эри эни ковре асму,
Генеш хьозурум эй рафде
Э хинике рэхьгьош изму,

Эз гІэтошгьош ме нитерсуьм,
Э гъэд дезде расд мипоюм,
Десдей иму гьисд жуьргІэтлуть,
Екиш уре нипоюну.

Четинигьош бисдоруьтге,
Ватане дусд хосденимге,
Гьичиш гурунд эйму нибу,
Ватан диеш гІэзиз мибу.

Туь не мере, Ватан-деде,
Е хорини не е чуйшме,
Е метлеби эй кор расди,
Э согь хори.бу азади.

ДОГЪИСТУЙ СОВЕТИ

Эричуть пуьрсире мэхьшовой мере
Енебуге гуьзеле фикиргьой мере?
Э у руз эз деде хьэсуьл оморем,
Ме гІуьмуьр мере Ватане бэхширем.

Бегем нисди улкей догьлутьгьо гІошир?
Бегем довом мидуть нэхунде шогьир?
Эй э догьгьо сухденигьо электри,
Эй дусди э кифлет ве жофой шори.

Шев ве руз э бэхьс жофе де Гергебиль,
Вероморет э чой Сулак ГЭСГЬО,
Гьувот Ватани нефтгьой эн Изберг...
Игьо доренуьт имуре хьэвесгьо.

Эз игидгьойтуь сохдени хэлгъ шори,
Хонум, Гуьлбогьор ведиеш, омбаргьо,
Угьоют сэхьиб улке ве эн були,
Угьоют усдой буле бегьергьо.

Зиндегуни ве жофо дусдуьт эеки,
Э дуьлгьой догьлуьгьо де метлеб эн ники,
Догьисту, гуьл ди деш э богъ Совети,
Гьер тозе бараси келе гьувоти.

МэгІни эн шогьир деш бире гужлуь
Эз тозе завод, вокунимгьо иму,
Эз бегьер богъгьо, биригьо буллуь,
Эз тозе гелегьой эн гусбендгьойму.

ЭРИ КОМСОМОЛ

Тарлане кукгьой Ватан Совети,
ТэгІрифлуьни бесгьуни э женггьой игиди,
Эй гІэлем бесгьуни э женггьой игиди,
Сигьде комсомол, хунденуьм эй туь.

Э гІэрей суьрхине сутунгьой Ватани,
Чуьн чуьшме, ригазтуь товуши доре,
Оммо э гІэрей нумгьой жовони
Нум комсомол гІуьзетлуь бире.

Э гІэрей гьемме гьушгьой эн асму,
Е буьлдуьр мэгІнире тек ширин хунде,
Оммо ширинте мэгІни дуьлгьойму
Эри гІэзизе комсомол хунде.

Песово чаруьсде э ёр овурдум ме,
Чуьтам э комсомол келе биремге,
О, мозоллуьни бебе, гьечу туьре кукме
Келе бире, чуьн гуьл, ме дирируьмге.

БОШ РЭХЬМЕДУЬЛ

Э соейтуь чаруьсдем,
Эйчуь, ёр, туь нисе дире,
Муьгьбет туьре э дуьл дошдем,
Эшгь дуьл хомуш нисе бире.

Бош рэхьмедуьл эри муьгьбет,
Мегьил мере бошум хьэсрот,
Сохдиге гуж э муьгьбеттуь,
Гьисмет э туь гьич нибэхшуь.

Тэхьнолеюм э савзелугь,
Э чум веноренуьм ейлугь,
Оммо гуьлме нисе дире
Серхош бирей эн дуьл мере.

Э сегьери зу вэхишде,
Э рэхьтуь ме поисденуьм.
Оммо туь гьич нисе дире,
Чуьтам э туь ме ошугьум.

ХУРИМ ГЬЕРДУЬ ЭЗ Е ЧЕШМЕ

Гьем э рачи, гьем э жофо
Эз дуьлиме бирей, духдер,
Муьгьбет дуьлеш гьисди софо,
Бесдим дусди, бире дуьлшор.

Себэхьмундеш, шохьонгумгьо
Рэхь туьре ме э гузетуьм,
Шогьодгьойме гьисд думонгьош,
Чумерэхьи поисденуьм.

Хьофдод машин парчебофе
Е тэхьноле э рэхь бердей,
Гирдей гIэлем расде гофе,
Тегьер игид, жоборд бирей.

Биё, биё, муьгьбетме,
Биё васал, тозе чуьшме,
Эшгь эн дуьлме, севгилиме,
Хурим гьердуь эз е чешме.

НУМ ЮРЕ НЕПУЬРСИРУЬМ

Расд омуруьм э гьэд вагон
Э е духдер, юш лап жовон,
Орденлуь бу вараисде,
Дусд бисдорум недануьсде.

Согь эни рэхь э гьэд машин
Ихдилот сохд ширин-ширин,
Гуфди:—Чуь гуьзели Махачкала,
Гюшир бири—бири келе!..

Поезд иму омо раси,
Духдер гуфди: «Хуб, согьбоши»,
Рэхь сохдеки, десиш дорум,
Оммо нум юре непуьрсируьм.

Изму эдем гешденуьм,
Оммо уре нис офденуьм,
Пешмунигьо кеширенуьм—
Эйчуь нуме непуьрсируьм.

АЗАДЕ ФИКИРГЬО

Номус инсон никиини,
Оммо жофо рачи юни,
Мереш гьисди эшгъ шогьирини
Эй нуьвуйсде раче мэгӀни.
Гьич эзини гужлуье вэхд
Мипою ми динж одоми?
Жофохогьгьо бире хушбэхд,
Софе жофо гӀуьзетини.
Шаргьой дерьегъ вирихденуьт,
Нибу гирде гьич угьоре,
Э менг, астаре пар заренуьт,
Ки мипоюну инсонгьоре?!.

ГУШДОР, ДУЬЛ

Эже тэгӀди сохде, дуьлме,
Гуйге, эдей туь пар зере,
Кими вэхдгьо ох кешире,
Гуйге, дердгьо омбар бире.

Эзи гӀуьлом хэбердор бош,
Э негьогъи ох мевочош,
Фурмуш месох ники мерде,
Меги тараф эн немерде.

Земоне эдей зу пар зере,
Эз инсонгьо непурьсире,
Екигьо шор—хэнделуьнуьт,
Кимигьойге дуьлмогьбулуьт.

Эн суьфде, дуьл, бош ватанхогъ,
Эри екиш беди мэхогъ,
Асантаре эй туь вихде,
Пар мезе, гьэйгьусуьз гешде,

ГУЪЛ

Гуъл, ди мере рачире
И гѹълومه шор сохум,
Эз хушбуй бэхдевери
Инсонгьоре дусд сохум.

Шори мени туь, ой гуъл,
Кутэхь гьисдгеш гѹьмуьр туь,
Туьре гьич хуьрд нисохум,
Небошу дуьл гьич пешму.

Муьхькем сохим дусдире,
Дусдгьо шори сохутгу,
Дорим гѹэзиз Ватане
Эри мозол гьеммейму.

Эвел чуьшме, песде гуьли
Чешмей дусди э хори,
Ки хундеге эз дуьли,
Инсоне мидуь шори.

СИГЪДЕ ШЕГЪЕР

(МэгІни)

Журкумлуье астарাগьо
Э сер Дербенд ригазгьошу
Гѹэтошлуье ригазгьошу
Товуш, доре, сухденуьт.

Сервори:

Гѹэзиз дуьлме, хосдей дуьлме,
Сигъде шегъер мигърибони,

Э гьер хуне инжо эйме
Пуруът шоре дусдгьо гьони.
Э шей себэхь боггьо нуьгьре,
Рач доренуът эеки,
Жогьилгьоре огол зере
Тозе себэхь эй ники.

Сервори:

Гьувот Дедбенд гьисд ферзендгьо,
Игидигьо бирмунде,
Хьэрекети сохденуътгьо
Деш гьуьзетлуь эй сохде.

МИГЕРДУНУЪМ

Гьетте васал оморе
Э дуьлме ёр офдоре,
Гьетте гуьлгьо лов бире,
Зиёд сохде эшгь дуьле.

Гьербой э вэхд васали
Шори ловгьой севгили,
У гьисд эйме дуьлхоши
Ве имиди муьгьбети.

Э гьэд боггьей васали,
Дуьлшор бире, мигешдим,
Гуьлгьо хэбер биреки,
Имуш бэхдлуь мибошим.

Деврон иму чуй рачи,
Согь гьуьмуьре эшгь доре,
Ёрмеш гьечу гуьгчеги,
Э девр гуьре пой норе.

Унегуьре ме уре
Гье миhoюм эз дуьли,
Э сер сине ме туьре
Мигердунуьм севгили.

РАЧИ НУМТУЪ—ГУЪЛСЕБЭХЬИ

Рачи нумтуъ—гуьлсебэхьи
Э гъэд гьозор гуьлгьой хори.
Мозол иму э у рэхьи,
Эже гьисдге чуйшмей шори.

Бигьил дусди ме не туьни
Шенуь журкумгьой эн шори,
Мэглэной гуьл рачи юни,
Дуьлхоши дуьл эн инсони.

Эз товуш руз пажирени,
Гуйге, назлуь хисирени.
Гьетте менг товуш доре,
Гуьлсебэхьи хэбер бире.

Эзу товуне хосденуьм ме,
Венуьм туьре э синейме,
Непажи туь гуьлсебэхьи,
Боши эйме хьэрмэхь рэхьи.

БУРАЙМ РЭХЬ ДУЗИРЕ

Эз глэили бирейм хуте
Э кор жофой эн гуьзети,
Вебердейм керпич не тэхде
Эри хуней эн Совети.

Э пушойму очугъи рэхь,
Мозоллуьним иму, хьэрмэхь,
Эри хори, гьисдигьо шор,
Гьисдим шогьир—вокурдегор.

Бошим хэйрлуь гьер дэгьдэгьэ
Эри эн девр, тегьер чуйшме.
Кем несохим иму эшгьэ,
Эри Ватан эшгь эн дуьле.

Те жун деригьо э иму,
Хогьим мозол ве дусдире,
Эзир гIэлем Лении иму,
Бурайм гьербой рэхь расдире.

ДУЬ ДЕСДЕ ГУЬЛ

Эз гуьлгьой васали вихде тек-бетек,
Дуь десде гуьл бофдем эри ниет,
Эз гуьлгьой шони муьгьбет ширини,
Эз гьемме ширинте сигьде Ватани.

Гьевели десде бэхширенуьм ме
ГIэзизе улке—Ватан мере,
Дуьмуьн десде мидуьм духдере,
Гьобул соху муьгьбет мере.

НУММЕ ЖОФОИ

Хуькуьм ме омбари, варафди э тебэгьэй асму,
Вегирлуь бирем, варасит мере, жофои нумме,
Менуь гьувот очоргьой тозе зиндегунни,
Дуьшменменуьт гIожизи, дургуни!
ЖуьргIэтлуьнуьм ме.

Менуым руьгъэ эй хори, э десме де ихдиёри,
Гъэлхэнд Ватануым ве уре эз девр э девр
бердегор,
Гуйге веди нисдуым, оммо овурденуым
бэхдевери,
Гъирьетсуьзи бегьер мере гьовой хурдегор.

Эз зуьгIбей шаргьош менуым туьре
гировундегор,
Жофосуьз ниофи не гъисмет, не муьгьбет,
Гъич е шорилеш месуьз нибу туьре дорегор,
Ме нисди мидебоши э дерди-гъэм, гьелбет.

Ме гIове, эз догъгьо поюнде, бэхширем э
гуьл,
Дуьл товуш доре, офди муьгьбет ве
гъул-гъэнет,
Журкум астараре векенде, дегесундем э дуьл,
Зигьо жофо, Зигьо дусди! Овурденуьтгьо
хьуьрмет.

МЭГІНИ КОМБАЙНЕР

МэгІни мере ме хунденуым,
Зими мере дурунденуым,
Пуч несохде мечинуым ме
Буле бегьер эн Ватане.

Рач расирет зимигьойму,
Мозоллунуьт овлодгьойму,
Дурун мошин зури-зури,
МэгІни хуним шори-шори.

Гъинор эй кор хэлгъи бирмун,
Парзе, дусдме, зубош дурун,

Бигьил Ватан эн хуьроми
Гьобул соху нун гендуьми.

Нуьшдем ме рач э сер машин,
Хунденуьм ме мэгІни «лачин»,
Товуш доре, тегьер шэгІмгьо,
Эдет рихде кегьробогьо.

МЭГІНИ ЧУПОН

Дусд чулгьоюм э сер догьгьо,
Нумме Лачин—рачи богьгьо,
Зурнов зере, ме гешденуьм,
Гусбендгьоре хорунденуьм.

С е р в о р и:

Э сер догьгьо варафденге,
Ватан деш рач веди бире,
Сутьмуьргьуш лос поисденге,
Чупон диеш дуьлшор бире.

Биё э сер догьгьой Ватан
Веберуьм ме туьре гуьзел,
Ме мизенуьм шор балабан,
Туьш михуни гІэсел-гІэсел.

С е р в о р и:

Ейлогь, етэгь рач темизуьт,
Булуьт руьгьэ, гушд ве пени,
Жофой дусди э бэхьс деруьт,
Жовонгьош рач хунде мэгІни.

С е р в о р и:

Э сер догьгьо варафденге,
Ватан деш рач веди бире,

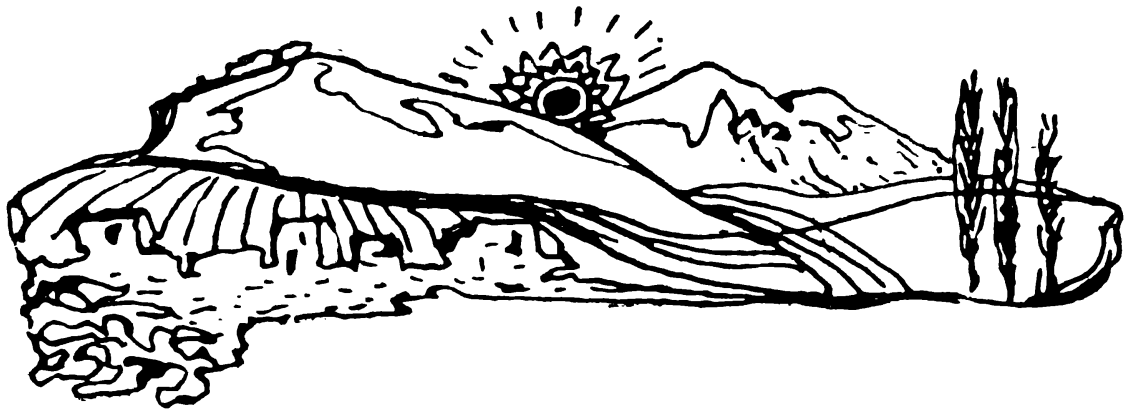
Суьмуьргъуш лос поисденге,
Чупон диеш дуьлшор бире.

МЭХЬТЕЛУЪМ

Ме мэхьтел биренуьм э дуьл,
Чуьклелеи—гъэдер энгуьл,
Оммо дорундени булутгьо,
Мэхьшовогьо, догъ—думитгьо.

Пэхьникие сургьош унжо
Кими вэхд оморени гуьнжо,
Е домжи глов ве согъ дерьёгъ,
Кутэхъ гуьом—гьеммей дуьшьёгъ.

Михаил Гаврилов

ПАРТИЯ

Туьни имид бовориниму,
Суьрхине чуьшмей гІэзизе Ватан ме.
Туьни эгьуьл, гьувот жун иму,
ГІуьзетлуье партия—партией ме.

Туь дедей гьержире милети,
Товуше чуьшмей гІэзизе Ватан ме.
Дусди туь гьисд дусди совети,
ГІуьзетлуье партия—партией ме.

Эри кукгьой туь нисди чапар,
Гьэлхэнд туьнуьт мигьрибоне Ватан ме.
Нисд жиге угьо незенуьт пар,
ГІуьзетлуье партия—партией ме.

Рэхь шолумире, шевгь коммунизм
Товуш доре, мигьрибоне Ватан ме.
Э бэхдевере девр зигьисденим,
ГІуьзетлуье партия—партией ме.

ДИЛЕГ ЭН ДУЬЛ

Эз у дедегьо вегирим хэбер,
Бала вир сохде мундетгьо сер гъуз.
Гуюгу хори, у савзе мэхбер,
Фурмуш мибуге у гиросше руз.
Вегирим хэбер эз у вишегьо,
Легьбетлуть сухде бирет хокисдер.
Вегирим хэбер эз догъгьой Карпат,
Э ченд довгюгьо биретгьо зир пой.
Вегирим хэбер гье эз у солдат,
Гъэлхэнд инсонет поисди э пой.
Вегирим хэбер эз у улкегьош,
Э хори хуьше довгю не дирет.
Гуюгу эз дуьли гьер рачи хори,
Герекиге женг э гэрей хэлгъгьо.
Гьеме э еки,—НэгI! НэгI!—мугуют
— Мебугу у женг герек нисдигьо.
Гьеме э еки шовгю мисохут,
— Мебугу зир пой кешире жофо.

Бигьил дор више, гье у нимесухд,
Гую гьемише,—Герек нисд довгю!
Гьич э е улкеш, э руй эн хори,
Рачи эн дивэгI дегиш мегердо.
Имидлунуьм ме, сохденуьм шовгю,
Мугуют гьеме:—Мегердо довгю!

Биёйт э еки сохим бирори,
Иму бэхьс гирде, бугу деш були.
Биёрим мозол, дусди, шолуми,
Дуьньёгьеш сохим раче богъ гуьли.
Бигьил улкегьо зигьуйт э динжи,
Имуш э еки хуним эй дусди.
Бигьил темиз бу гьемише гьово,
Гьеме инсонгьош гьечу эз дуьли,

Фуьрсоре ригаз чуьшмере хуно,
Е зугьун офде гуют э еки:
— Шолуми! Жофо! Мозол! Бирори!
Азад! Тен бире! Тевесер зигьо!

БИРОРИ

Гъувот гъуш—гъэнетгъоюни,
Гъэлхэнд богъ, гъелбет, богъбони.
Эз гьер гъувот гужлутьни бирори,
У эри инсон хъэсуьл омори.

У э мозол гъисди хумне,
Гъэлханд гирде у Ватане.
Эри гьер инсон, эри гьер милет,
У гъисди гъувот ве келе гъуьзет.

У эй еки гъисди гъэлем,
Эри шогъир—гъувот гъэлем.
Уни игиди эри девр иму,
Шолуми хори зиндегуниму.

Довго гъемише бедини:
Женг, хунризи ве дуьшмени.
Эз хун ярагьо ве гъэрс дедегьо,
Суьроини хори эй ченд девргьо.

Э девр иму—девр атоми,
Атомеш гъисд рэхъ шолуми.
Шолумире дошде игидини,
Э шолуми лоигъ нисд дуьшмени.

Гъувот иму—бирорини,
У бирори—милетини.
Месохит имуре де синемиш,
Бирори гужлутьни эз атомиш.

ДУЪ Э СЕР ЕКИ

Гуъл э сер гуъл—келе десде,
Гоф э сер гоф—дестон бесде.
Дор э ён дор—хасде више,
Эз гъум бире согъэ шише.

Душ э ён душ, э бирори,
Дес э сер дес—деш гъувоти.
Гъэлхэнд еки бирейм иму,
Дес гъовоги, виним изму!

РУЗГЪОЙ ГІУЪМУЪР

Чуьшме гене пэхъни бисдо,
Егилейгеш э гъэл догъгьо.
Эй гъемейму нишон гъишде,
Руз, гіуьмуьре берд пушово.

Э чуьжире ризгъоревоз,
Пур бисдо-бу верэгъ рузме?
Э коми бэхш хуьшдеревоз,
Уре э рэхъ декирдуйм ме?

Войгеймени эз у муну,
Гьелбетте, хубе едигор.
Келе ниет эн дули у,
ТэгІрифменди бугьо рузгор.

Нигьилуьм рузгъой гіуьмуьре,
Парс гирде, зере гирорут.
Желд мисохум жофой мере,
Рузгъой гіуьмуьр гъич немуьруьт.

Эшгъ ди диеш дилег эн дуьл,
Э бэхьс жофо эй биёвгьо.
Бош гіуьзетлуь гьер руз гіуьмуьр,
Берде мере туь пушово.

Э гIуьзет, жовон (21 сале)
муьрдигьо, гIэзизе дедейме
нуьвуьсдем и ризгьоре.

Э туьревоз расд оmore, у гье терсиренбу,
Гье хьэрекет соденбу зигьуь гуфдире.
Эз сие чодур туь, у, лап омбор, терсиренбу,
Туьки, уьлуьм, тэгIэди сохди эй расире.

Терсиренбу сирои нибу эз зиндегуни,
Е руз миёв жейле мибошут эз еки.
Хьэрекет сохди, пес немуну эз хундеи,
Уьлуьм, тэгIэди сохди расит э еки.

Жофо кеши богъиш дешенд: доргьо, гуьлгьо
кошде,
Имидиш бесд, юш хурдени мейвогьоре.
Чуькле бисдо гIуьмуьр, ю зендере эри дошде,
Уьлуьм тэгIэди сохд, гьич можол не доре.

Гьишде мере омонети, муьрд огьил не бире,
Ме бирем келе, гIуьмуьр юре гиросше.
Уьлуьм гьэгъи. Герексуьзи жовон муьрде!

ВЕСИЕТ

Эри ферзендгьойме
нуьвуьсдем и ризгьоре

Ме гиросшем эз и гIуьмуьр,
Туь, миё гирори!

Дануьсденуьм, туь мохури:
Сайлов, гуьрверовоз,
Э зуьгIбе ве туфоневоз.
Эз мейдузи э догъ,
Эз зулмети гешде чирогъ,
Бирден, миофдони,
Сэхд расире—дордорени...
Вэхи! Варас гьони,
ГIэсби—гIуьмуьр, зиндегуни.
Сэхд бесд егьер юре,
Муьхкем гирде вожеюре.
Те руз бире кутэхь,
Миё офи эйтуь е рэхь.
Э у бесде имид,
Гьей сох «ГIэсбе», тегьер джигит.
Офде войгеюре,
Веги э дес ихдиёре.
Мерже жоборд берде,
Зиндегуниш, мерде вихде.
Ме гирошдем эз и гIуьмуьр,
Туь, миё гирори!..

1984 сал

шегьер Дербенд.

ШОГЬИР КОСТА

Э гIуьзет классик литературей Осетия—
шогьир Коста Хетагуров нуьвуьсдем и
ризгьоре.

Эз зир Казбек, эз дохьори,
Тиж дениширем, поисде.
Ватан туь, чуй бэхдевери!
ТэгIрифмендиш, туьни Коста.

Мозол улке метлеб туь бу,
Гъэлхэнд азади поисде.
Туьре форигъэти небу,
Игид эн халгъи, туь Коста.

Э гьер тараф богъ ве богъче,
Хэлгъгъой Казбек бире десде,
Эдет хунде э гьер куче,
Ризгъой туьре, шогъир Коста.

Догълуьгъойтуь дусди бесдет,
Эри Ватан мозол дошде,
Гилм Ленини гъобул сохдет,
У бу, ниет дуьлтуь, Коста.

Измуш зиндеи «Фатима»,
Гизилгъоре эдей хунде.
Э ёр гирдет «Ибрагиме»—
Игид десдонтуьре, Коста.

Э нум туь гъисд фабрик, завод,
Ансамбль «Хунде, вежесде».
Эри легизэй эн гьер эвлод,
Вегирлуьни, нум туь, Коста.

Нуьвуьсде риз, бесде десдон,
Гъисдуьт торих эй дануьсде.
Партал ишу бугъо кетон,
Зарлуь бирет изму, Коста.

Э Цей—минжи дохъоригъо,
Догълуьгъоре, туь, эшгъ дорей,
Измуш унжо эй ченд девргъо,
Шогъир Коста, туь поисдей.

Э дигъ туь—Нар, э дохъори,
Эри шогъир ризгъо бесде.

Шогьиргьой татиш, э у хори,
Бирет э туь гьуногь, Коста.

Меш шогьируьм, эн хэлгь тати.
Э зир Казбек, тегьер десде,
Ризгьо бесдем, эй гьуьзети
Шогьиритуь, шогьир Коста.

*Июль 1983 сал
пансионат «Алагир».*

СЕР ВАСАЛ

Гене гьово думон дегирд,
Тегьер поиз ноле зере.
Кулок вено, неми сер гирд,
Чискин зере хоригьоре.

Оmmo эз расд, сер васал бу.
Веди бирет бодон гуьлгьо.
Чуьшмеш гьеле гьувотсуьз бу,
Вир мибисдо э булутгьо.

Дигьне кутон—тозе зими,
Тегьер эн мов э руй хори.
Зирверфигьо эз зир неми,
Угьгь бирет э руй холи.

Парандегьо вогошдет,
Вилеетгьо жевлон зере.
Изму эдет обод сохде,
Шенде рафде лулегьоре.

Ини омо гьэнет зере,
ДивэгьI васал—игид эн вэхд.

Вегирд э дес ихдиёре,
Метлеблубли биёру бэхд.

Серд гьонунлуь сэхьиб бире,
Изму у нуьшд э сер безмен.
Гьэдер-гьэдер мисгьол зере,
Сохд сарафлуь харж хуьшдере.

Жерге-жерге тракторгьоре,
Венгесд э бэхьс эй биёвгьо.
Шуне зере руй хорире,
Бофд е ченд жер, дузе бендгьо.

Э вэхд эн тум хьозур бире,
Э сер хори шенд у пенже.
Хорунд —месд сохд хоригьоре—
Бегьерлуье жигегьоре.

Э гьер луьге венгесд чуйме—
Нишон були бэхдевери.
Очугь сохде руй чуйшмере,
Тегьер холи сохд хорире.

Игид иму—желде васал,
Мисохд шори лап эз дуьли.
Жофой эн у, эри гьер сал,
Гьисди були бэхдевери.

Тож эн гьоми ригаз шенде,
Эз зир лепуьр гловгьой Каспий,
Тегьер глэруьс вараисде,
Зар-зар зере, бисдо веди.

Васал гирде дес гьомире:
— Гьишдем эйтуь жофой мере,
Сох туь буьлуьнд барасире,
Доре мозол инсонгьоре!

ШЕГЬЕР ИМУ

Гьетте асму тори зере,
Гювгьой Каспий товуш доре.
Шегьер иму эз у гьумлугъ,
Тегьер алмаз товуш доре.

Гьер тарафлуь эз эликтри,
Шегьер иму товуш бири.
Дегиш бири чигьрет шегьер,
Одомигьош тозе бири.

Ниофи де не хундегор,
Дуь эз еки пес мундегор.
Сэнгъ буррагор машингьои,
Инжинери—вокурдегор.

Эз дуь тараф онгур богъгьо,
ТэгIрифлуье жигей жофо.
Сохдет шегьере вегирлуь,
Гьувот желде жофокешгьо.

Заводгьойму омбор бире,
Зиёд сохдет игидгьоре.
Шегьер бири мэгIдон жофо,
Дусди доре милетгьоре.

Гьеле измуш э сер эн догъ,
Вомундетгеш гьэле, билогъ.
Едигоруьт угьо эйму,
Торих шегьер—тож э сер догъ.

Шегьер иму—нум ю Дербенд,
Гуьзет эн у—эз жофо бенд.
Иму гирде бэхьс—бараси,
Деш торихлуь мибу Дербенд.

БЭХШ

Эз чул, ме бэхш овурдем,
Эри зен, гІэруьс, духдер.
Омбор э фикир домундем,
Кире дуьмге эн гьевел.

Угьо гьерсе чум деноре,
Э ме имид веноре,
Дениширет э ме ишу.
Субитеш сохдет эйшу.

Сохдем фикир, меш эриме,
Мидуьм гьевел гІэруьс мере.
У эз кес оморе эй ме,
Куьнд дануьгу хуьсуьре.

Песде мидуьм духдер мере,
Мозол хуней кеси эз ме.
У омбор хосде бебере,
Нибу бикейф, гьич эз ме.

Эн песи мидуьм зен мере,
У гьич гІэйб нисоху мере.
Дорун дуьле варасире,
Зен чум мизенуь мере.

ГЪЭЛЕТИ ЖОВОНИ

Э жовони, гьисди инсон,
Сер ю тик, сабуьрсуьз бире.
Гъэлетигьо сохде жовон,
Нисе дире уьткемире.

Э жовони имид бесде,
Сэзд шишире пой хуьшдере.

Зугьун хуьшдере не дошде,
Тегьер нештер, зере уре.

Гирошденуьт эз сер салгьо,
Умэхьэли э огьили,
Сипи бире эн сер муйгьо,
Э ёр оморени жогьили.

Бире пешму эй сохдегьо,
У, э салгьой эн жовони.
Миёв э ёр гуфдирегьо,
Сергьуз мибу э огьили.

Гироругу гIуьмуьр жовон,
Гьич болегьсуьз огьил бире.
Герексуьзи эри инсон,
Э огьили сергьуз бире.

ВАСАЛ

Песини верф хьэл бире,
Бугь варафде эз хори.
Доргьо чуйме пур сохде,
Дуьлгьо сохденуьт шори.

Парандегьо вогошде,
Хьэз сохденуьт эз рузгор.
Э гьер куьнж мэгIни хунде,
Сохденуьт дуьлгьоре шор.

Чуьшме ригаз фуьрсоре,
Герм вероморе хори.
Ранг асму дегиш бире,
Лов бири савзе-холи.

Колхозникгьо э еки,
Бэхьс гирдет эй бараси.
Эри були ве ники,
Эшгъ васали, хьэвеси.

ГЪЭЛЭГЪЭН

(Басня)

Э гIэрей гендуьм, лубие,
Нэхуьт, гъэрпуз не хамзе,
Эри гьеме сохде сое,
Поисдебу суьмергъэндил.
Тоб не доре эз бэхили:
— Чуьжойме эз у зобуни?—
Пуьрси гъэлегъэн эз гъунши.
— Э уревоз э дурази,
Ме мидануьм лап тен бире.
Эз у гъэйри туь гу гьери,
Гуьл коминиму рач бире?
— Эй дурази гоф ме нисди,
Омо эри тэгIрифменди,
Рачи гуьл туьш гьич кем нисди.
Омо месох туь келегед,
Э гуьл туь неде гьич берекет.

Кимигьо сохденуьт фикир: эгер,
Зеренуьтге э тэгIрифменд ухшеш,
ЕгIни, ишу, гьисдуьт эз у хубтеш,
...Эз хуб зиьдте, белкем данендеш.

ХЬОВУГЬО

(Басня)

Дуь керг, е хурузе э мигле деноре,
Эдембируьт гьерки эз ело кешире.
Эз у гээйри, эз сер еки дундугъ зере,
Шэгъгъэ зере, нифри сохде дуь екире:
— Гьи хэгьерле-хэгьерле муьрде, кучери,
Текей хуруз халгъа дуьздире мибери?..
— Вой сохом эри туь ме жигъгъэ невери,
Хурузме, эн туь эз кеёвоз бири?..

Бисдо кура э сес шэгъгъэй эн хьовугъо,
Э томоше, э руьхшенди парандегъо.
Гъэнет зере, зеруьт хэрче, хэнде офдо,
Дируьт диеш муьгуьжуьзе, песде угъо.
Тейте и дуь хьову э еки женг гирде,
Дуь екире дундугъ зере, гъэрмэгъ берде,
Хуруз, фирайгере э пушо дешенде,
Евош-евош эз «мэгIреке» вадарафде.
Эй хьовугъо мунд руьхшенди ве гъэлети,
Бисдоруьт биёбур э гIэрей жэгIмети.
Гъеме сохдут угъоре туфи-нэгIлети,
Жэгълие сер, ве диеш нифри зирьети.

Гъеме гIэйбгъо, бегъем, веригеш э хуруз,
Гъенжэгъ у керггъо не фираш, нисдуьт
гIэйбсуьз.

ГУЬРГ ВЕ ГЪУДУГЪЛЕ

(Басня)

Гуьрг гъудугълере дире: «Ме туьре михурум!»
«Ихдиёр дит, э гIуьзет ишму хунум.»

«Хун!» Гъудугъле сер гирд дуразе гІэринере.
Гуьрг хъэз сохде, шиновусде овоз «мэгІнире»,
Пойгьоре вокошире, серт нифтар бире.
«Ошугъ» овоз мэгІнире деш дураз кешире.
Сес гІэринере, э више, овчи шинире,
Зу, э суруревоз, э у жиге расире.
Гъудугъле сесе буррани, овчире дирe,
Гьенжэгъ э дуьл хуьшде, у сохди фикире:
«Изму нуботмени «мэгІни» эй шинре.»

ГЪЭРД ФЕРЗЕНДИ

(Поэма)

«Инсонгьо! Бироргьойме!
ГІэзиз дорит дедегьоре!
Суьгъде деде—эри инсон
егиле офире оморе!»

Сергей Островой.

Те ферзенд хъэсуьл оморе,
Дедегьо гуьм-гуьми зере.
«Кей мибу мере е эвлод,
Мирасуьм ме э у мирод?»

Ини, бисдо ферзенд, юш кук,
Шор бу деде, эз фикир сук.
Бebеш шор бу лап гъэдерсуьз,
Нисди изму ю ферзендсуьз.

Гьербой гІэиле хисунде,
Эри бала михунд деде:
— Ненуй немем балалейме,
Изму туьни имид дуьл ме.

У руз меёв, гердош келе,
Шор мисоху бала дуьле.
Ёгын мирай туь эй хунде,
Хис; ширине балей деде.

ТэҒди месох, нибоши дир,
Эй'бире инженер, духдир.
Дедеш эй туь зен хосде,
ГІэруьс миёру эй хуьшде.

Ненуй немем, келе гердош,
Верзирение бала гердош.
Хис, зу гирорутгу рузгьо,
Келе бугу зу балагьо.

Деде эз гьул эн кук гирде,
Сохди уре поегерд.
Эз у гьэйри, деде уре,
ДэҒне зере, эгьуьл доре.

Деде изму бэхдевери,
Теке кукле келе бири.
Э жигей кешире жофо,
Мивегируь эз у софо.

Кукиш мисохд гьербой шори,
Дуьл эн у муьгьеббет пури.
Дедере эз дуьли хосде,
Шори мидо, гьэл дешенде.

Омо у руз, кук эз деде,
Дуьл хуьшдере серд вокурде;
— Бигьил эз ме пэхьни небу,
Бегем мере, бебе небу?..

Деде баларе гьэл гирде,
Гуфдирени, гІэрс рихунде:

— Эй туь бала гердом гъурбу,
ГӀэжел бебе-зир мошин бу.

Иму мундейм гьердуйму тек,
Де имуре нисди кумек.
Сэхьиб еки гьисдим иму,
Нибу сэхьиб гьич кес эйму.

Эри туь, ме, кумек бире,
Гьич нидани бебесуьзи.
Дилег деде изму уни,
Туь э мирод расирени.

Гурунде жофо кешире,
Мисохд деде и фикире:
«Етима кук келе бире,
Мивогордуну гьемере.»

Гирошд салгьой школеи,
Муйгьой эн зен бисдо сипи.
Согьи хосде эри деде,
Жейле бисдо кук эй хунде.

Изму бисдо жофой деде,
Омбор зиёд, деш гурундте.
Кук э мирод эй расире,
Уре миёсд сэхьиб бире.

Дуьл эн деде нибисдо сук,
Те ни фуьрсо у эри кук..
Гьэдер харжи мегьи юре,
Е ченд когьоз, посилкере.

Э гьер когьоз минет сохде,
ДэгӀно мизе кук деде:
«—Номуслуь бош, верз э жофо,
Имид мени э у софо».

Когъозгьой дедере хунде,
Кук минуьвусд эри деде:
«—Ме, варасде хундеире,
Миверзуьм ме жофой туьре».

Э гъэд чор сал кук эй хуьшде,
Не офд сэхьиб э вэхд хунде.
Дедере тек сэхьиб гирде,
У минуьвуьсд минет сохде:

— Туь эри ме гьеми бебе,
Гьеми бирор бирей деде.
Е салигеш жофой туьре,
Хьэлол сохде бэхш ди мере.

Гьетте когъоз кукке хунде,
ГӀэрсе чум мибисдо деде.
«—Вой эри ме! Хьэлол гердо!
Эй туь ме кешире жофо.

Имид мени—миё дани,
Жофой дедей гъэрдини.
Гьенжэгъ муйгьо сипи бири,
Тов чумгьоймеш тори зери».

—Тоб ди дедей, хуьшдере дор,
Ме вегошде, нисохи кор.
Ме гьечи туьре мидорум,
Э гъэд дуьлме мидорунум.

Песини сал—пенжуймуьн бу,
Оммо кукке тоб ю небу.
«—Кей мибошут гуьлгьо очмиш?
Кей мигируьт доргьо емиш?»

Зу хьэл бире сипре холи,
Очмиш бисдо савзей хори.

Омо васал вэхд эн гуьлгьо,
Куьнд бисдоруьт экзамингьо.

Очмиш сохде гьер рачире,
Васал овурд у шорире.
Песини васал зу гирошде,
Дуре рэхьэ, у куьнд сохде.

Гирошд васал, омо гьоми,
Экзамини куке гьони.
Дуьл дедеи тоб нис доре,
«—Кей мокуну кук дер мере?»

Экзаменгьо гьеме гирошд,
Кук э дипломевоз вогошд.
Дер эн дедере вокурде,
Моч сохд юре, сэхд гьэл гирде.

— Инжинери, дедей, кук туь,
Изму гьисдуьм кумек эй туь.
Э жигей кешире жофо,
Мивегири эз ме софо.

Расди дедей, дуь салигеш,
Миё гузет сохи генеш.
Мере э кор инжинери,
Фуьрсорет ченд шегьер дури.

Чумгьой дедей бисдо тари,
Сере гьуз гирд, несохд шори.
— Ватаниш гьисд эн туь деде,
Миё бурай эй кор сохде.

— Туь, жон дедей, могьбул мебош,
Сере тик ги, эз кук шор бош.
Рафденуьмгеш ме э дури,
Туь тевесер э дуьл дери.

Гирошд е мегъ. Отпуск бэгъдо,
Кук эй рафде хьозур бисдо.
Гъэл гирд, моч сохд у дедере,
ГІэрсиш рихунд, шовгІо доре:

— ШовгІо гердо э у жофо,
Туй эрме кеширейгъо.
Туйре э кес нивегъилуьм,
Хэржитуйре ме мифуьрсуйм.

— Жун ме халэф, эй туй гъурбу,
Дедей эз ёр фурмуш небу.
Нисди гъувот, бирем жонсуьз,
Муьрде рузмеш, пучи туйсуьз.

Журо бисдо кук эз деде,
Юре келе шовгІо доре.
Омо э у дуре шегьер,
Кор сохугъо ю инженер.

Дегъ руз бэгъдо, когъоз эн кук,
Дуьл эн зене сохд омбор сук:
«—Инжинеруьм ме э завод,
Раси дуьлме э у мирод.

Мере тозе хунеш дори,
Хьомум, кухни э гъэд дери.
Фурмуш нисди туй эз ёр ме,
Гьенжэгъ теки астарай ме».

Когъоз эн гІэиле хунде,
Жогъоб мидо уре деде:
— Жун туй, балайме, гердо согъ
Эри эн у тенги месох.

Метлеб туйш гьисд, метлебмеш у,
Биренигъо ёгъин мибу.

Гьетте э отпуск оmore,
Миверовуним метлебе.

Е ченд гиле кук эй деде,
Шори фуърсо, пул дешенде.
Эз пул гъэйри у минуьвуьсд:
«—Изму эз ме туь бош дуьруьсд».

Деде э дуьл, сохд фикире:
«—Отпуск эн кук кей офдоре?
У яздегь мегь бегьем бире,
Кей мисоху дуьл шорире?»

Гъисмет, жовоне ю офде,
Герексуьзи унжо деде.
Муьгьеббете дегесунде,
«Боде доре», Межнун сохде.

Гирошд поиз, омо верфгьо,
Беисд хори, доггьо, чойгьо.
Серин бисдо буше дуьлгьо,
Эз у доре герме гофгьо.

Деде эз кук дуьл песо бу,
«—Когъоз нисди, чуй бисдо бу?
Белкем гӀэил бири кейфсуьз?
Чуй мисоху, у дедесуьз?»

Дир несохде, э жиге кор,
Нуьвуьсд когъоз эй директор:
«—Э туь дорем омонети,
Омон муьрвет, теки етим.

И ченд мегьи нис овурде,
Когъоз эй ме де почтальон.
Эз инженер келе завод,
Эй дуьл дедей гъисдгьо мирод.

Чуь бириге нуьвуьс эй ме,
Эдей пара бире дуьлме.
Э жогьоб туь гьисдуьм ме бенд,
Медегьил туь э дуьл ме дерд».

Директор когъозе хунде,
Омбор э фикир демунде.
Э ён хуьшде огол зере,
У диревунд инжинере.

Э инжинер когъозе до,
Гоф не гуфди, омбор тоб до.
Кук когъоз дедере хунде,
Ведерафд, сере гъуз гирде.

Директор зу, дир не сохде,
Нуьвуьсд жогьоб эри деде:
«—Гьичиш нисди, месох тенги,
Когъоз кукке мивегири».

Оммо эй кук когъоз деде,
Эз хэнжелиш бисдо тижте.
Когъозе, у вогъне гирде,
Фуьрсо жогьоб эри деде:

«—Сохди кукке келе нифри,
Зере мере, туь эз хори.
Изму туьре пул гереки,
Э суд доре, уреш веги.

Нисдуьм «шеле» эри туь де,
Туьреш келе сохди деде.
«Гъэрдире» ме мирасунум,
Нигьилуьм эз ме беде нум».

Зен жогьоби кукке хунде,
Мундеире нисе хосде.

Изму эй зен рузиш шев бу,
Гиснеи юш, эз дерд дуьл бу.

Мисохд хуьшдере, у нифри:
«—И чуй нэглете гIуьмуьри?..
Ебо ме кей мимуьруьм?..
Бер жун мере, туй ой уьлуьм!

Метлеб эн дуьл суьпенж зере,
Э дуьл дегьишд войгей мере.
Гьишд дуьшмере ком вегирде,
Мирод бугьо, эй дуьл деде».

Гирошд метгьо, салгьош гирошд,
Кук э хуне де не вегошд.
Метлеб дедей демунд э дуьл,
Дердгьой эн дуьл бире энгуьл.

Э чор дивор, э тэхьной,
Эз дерд эн дуьл, эз гиснеи.
Нечогь бире, дегешд бегьем,
Не офд жэррэхь эй дерд мелхьэм.

Е ченд гиле раси хабер,
Эз гьуншигьо э инжинер:
«—Туйре, шир доригьо деде,
Сэхд нечогьи, эдей муьрде.

ГIэзор дедей дерд эн дуьли,
Не оморе гьич нигьили.
Гьенжэгь туйни мелхьэм эн дерд,
Гьирьетлуй бош, мебош немерд»

Когьозгьоре гьич не хунде,
Мисухунд у, пара сохде.
«—Нисди мере можол эйшму»,
Мисохд фикир, «игид» иму.

Те муърде руз эз бонлей зен,
Гъулум-гъунши не бисдо кем.
Эри бале хосде глутьмуър,
Дуьл ю поисд, не зе ахдуър.

Изму омо, кук эн деде,
Эри миторе вегирде.
Э зир мидаш дерафд ченд бо,
ГӀэрсин рихунд ебо-ебо.

Чалар гирде гъовре юре,
МӀрмӀрдаш гирд сер гъоврсре.
Суьфреш доре эри муърде,
Кук, «гӀэрдире» эз сер сохде.

«Игид» иму тӀгӀди сохде,
Э келе шегьер вогошде.
ГьенжӀгъ эй хӀлгъ, фикир гьинди:
«Гьемме и бу гӀэрд ферзенди?..»

* * *

Меги туь гӀӀгӀр, э и «игид»,
Доренуьм ме, туьреш имид.
Эри бире э ишу бенд,
Омбар нисди хубе ферзэнд.

Веги виниш эй меселен,
ХьӀнуне, Ёве, СитгӀиле.
Жейле бире эз деде серд,
Э гӀӀд мердгӀо бирет немӀрд.

Нис доренуьт хурек юре,
Эй вокурде палтар юре.
Оммо гьетте деде муърде,
Харже мисохут дегъ гӀӀде.

Дениш виниш туьш э хуьшде,
Небири-ми фурмуш деде?..
Шогьире гьисд боворини,
Туьш мивини эз ферзендгьо,

Кошдейгьоре мидуруни.
Э чум дедей бирмундейгьо.
Умэхьэли э огьили,
Э ёр туь, миёв жогьили.

* * *

Мере миёсд деде бире,
Мидануьсдуьм гьэдуьр юре.
Не дирем ме у чуьшмере,
Гьэл мигирдуьм ригаз юре.

Товуш чуми, мелхьэм яра,
Данит гьэдуьр дедегьоре.
Ферзенд деде—гьуьмуьр юни,
Деделуьгьо—мозоллуньни.

ЧОРРИЗЕГЬО

Э сер хуби гешд тевесер,
Эз хазинеш, у гьисд звер.
Месох беда, мегез эз зир,
Сох никире, нибоши вир.

* * *

Нисдим гьуногь инжо иму,
Сэхьиб хори гьисдим иму.
Эй оmore гьер руз э ёр,
Гьер нике кор, гьисд едигор.

* * *

Тэгди месох, имид беседе,
Те дорун дуэле не дире.
Хьэрекет сох, шинох дусде,
Дуьшмене дусд эй не гирде.

* * *

Гьелбет гьисди эз недани,
Эри эн кес беди хосде.
Биёвгьоре гьич нидани;
Кошде беди, беди зенде.

* * *

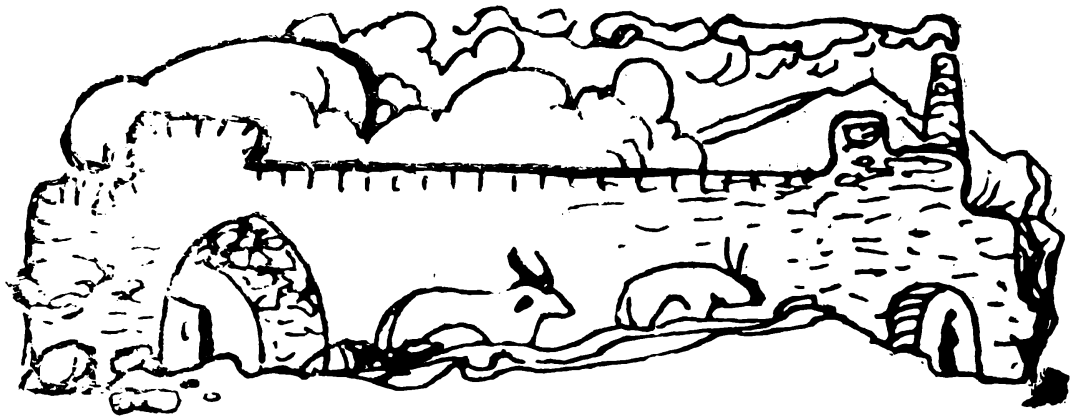
Мевоку э тен гуьрг пусд гусбенд,
У гьич вэхд нидануь мэгI зере.
Воре боши, туь э сифет бенд,
Гьер сифет не дуьл, ек нис бире.

* * *

Гьерчуь сохди, эри туьни,
Сох никире у гьисд мерди.
Воре месох э кес беди,
Беди эй кес—беди туьни.

* * *

Гьер гIуьмуьре э и деврон,
Гьисди е бэхш—келе ниет.
Гьелбет хуби, гьишдге инсон,
Софе нуме эй инсонет.

Борис Ханукаев

КУЧЕГЬОЙ ЭН ДЕРБЕНД:

Кучегьо, кучегьо, кучегьой эн Дербенд,
Хьовиргьой эн гирошде рузгьой гIэили,
ГIэрс, хэндей гIэилире туфон салгьо берд,
Хьовириму мунди ве зиёдте бири.

Сервори:

Кучегьой эн Дербенд, хьовиргьой гIэили,
Гьисдит ивэхд ишму—хьовиргьой жовони.
Ме ишмуре фурмуш нисохум гьич эз ёр,
И мэгIниш эришму мимуну едигор.

Кучегьо, кучегьо, кучегьой эн Дербенд,
Эй дусди ве муьгьбет кумекгьойт ишму.
Э гIэзизе шегьер ме бирем мозолменд,
Согьбошит, кучегьо ве темизе асму.

Сервори:

Кучегьо, кучегьо, кучегьой эн Дербенд,
Эй гирошде рузгьо эслогь нисдум пешму.
Э коминжош гьисмет берде мере не шенд,
Мизигьит э дуьлме, хьовиргьойме, ишму.

Сервори:

ЗУГЬУН ТАТИ

Чендгъэдер садсалгъо, оморе, гирошдет,
Омбаргъо зобуне нишонегъо гъишдет;

Чендгъэдер пуч бисдоруът э рэхъ довглогъо
Шегьергъо ве дигъгъо, ве падшогъетигъо;

Чендгъэдер эз гIуьлом милетгъо, зугъунигъо
Нисд бисдоруът эз дес хунхуре дуьшменгъо!

Оммо туь, зугъун хэлгъме, зугъун эн тати,
Гъисди ивэхд зинде э улкей Совети!

Жон, зугъун дсдеи, инжиге бирей туь
Хьуьрметлуй ве буьлуьнд, чуьн догъгъой
Догъисту,

Чуьнки дери э туь жоборди эн догъгъо,
Чуьнки дери э туь ширини эн богъгъо,
Чуьнки дери э туь лепуьргъой эн дерьёгъ,
Чуьнки дери э туь овозгъой мугъумгъо,
Чуьнки хэлгътуь сохди игиди э довгIо,
Чуьнки хэлгътуьре гъисд игидгъой эн жофо!

* * *

Дануьсденуьм: гъисд езугъ у одоми,
Ки эз деде кур э гIуьлом омори,
Гъе воисдгеш у езугъэ винире,
У нидануь руй васале гъич дирe.

Дануьсденуьм: гъисд езугъ у одоми,
Ки эз деде кар э гIуьлом омори,
Э саз ошугъ чендгъэдер денишиге,
У нидануь гъич мэгIнире шинире.

Офдорени е вэхд э дуьл чуьк-чуьки,
Эйчуь эхи кур не кар не биреки,
Раче ранггьой эн васале фегьм сохде,
Кими инсон у рачире нис дире,
Э овозей эн мэгIнигьо гуш дошде,
Тегьер кар, уре нисе варасире?

* * *

Эз санггьой диворгьойтуь, э Нарын-гъэле,
Гуьл, савзе вероморе!
Ижире муьгIуьжуьз э гIуьлом ме дире,
Э фикир шогьири офдорем...

Э гъэриш диворгьойтуь, э Нарын-гъэле,
Э вэгIдой эн бирэхьме шоггьо
Чендгъэдер пуч сохде оморет инсонгьо—
ГIэилгьо, жовонгьо, огьилгьо.

Э гъэриш диворгьойтуь, э Нарын-гъэле,
Чуьк-чуьки азадире сохдет.
Э лол-гъэме санггьо белкем не чарусдет
Инсонгьо ношуморе доре?

Эз санггьой диворгьойтуь, э Нарын-гъэле,
Гуьл, савзе вероморенигьо,
Оморени эри ме ухшеши э чумгьо,
Энгуьшдгьо ве муйгьой энуйьо!

ФИКИР Э РУЗ ЗИМИСДУ

Эз ярагьой довгIо
Те гьониш динж нисди хори.
Гене гьовой довгIо
Э муьвэхь хунхургьо дерн.

Гирит дес эн угьоре!
Верфеш езугъ оморе,
Э ярагьой хори
Сипре жоне веноре!

ГУЬЛ—БЕНЕВШЕ

Чуьтам э зир жилид дерьёгь
Вэхд зимисду зигьисдеге,
Чуьтам э гьэршуй дердгьо
Дуьл эн инсон борж бердеге,

Э у тегьер гуьл—бенеvше
Э зир эн верф зигьисдени.
Вероморе, у гьемише
Эйму шори овурдени.

Э ён муьшкуьлуье дедей
Вероморем, чуьн бенеvше.
Ме мибошум чорсй дедей,
Шори чумгьою гьемише!

ЭРИ КУКМЕ

Кулок садсалигьо
нисд овоме вор-вори.
Кулок садсалигьо
нисд зулумкоре туфон.
Кулок садсалигьо
гьер вэхд кумекн эри
Э рэхь деруьтгьо
Одиссей ве жслде Яссон.
Кулок садсалигьо
гьемише мигердуну

БИЕЙТ, ГЪУНОГЪГЪО

Биейт, биейт, гъуногъгъо,
Э тараф онгур богъгъо.
Миварасит, гъуногъгъо,
Ки лап гъисдим гъуногъхогъ.
Гъич небошит дердименд
Э шегьерме, э Дербенд

Сервори:

Чуьн э васал раче гуьлгъо,
Гъисд очугъэ софе дуьлгъо.
Дануьсденим хьуьрмет сохде,
Биейт, биейт, бошим десде
Эри герме кобоб хурде,
Эй хэндуйьсде, вежесде.

Варафдитге э догъгъо,
Хуб рач миверов дуьлгъо.
Тен шушденки э дерьёгъ,
Батмиш мибошут дердгъо.
Гъич небошит дердименд
Э шегьерме, э Дербенд.

Сервори:

Эз ригагъгой эн чуьшме
Жендекгъо мибу сиегъ,
Дуьлгъо деш темиз мибу,
Чуьн офто, товуш мидуь.
Гъич небошит дердименд
Э шегьерме, э Дедбенд.

Сервори:

ИМИД

Эри Мария Волконская, зен декабрист

Зимисду сурули. Бирэхьми зимисду.
Чуьн човуч, кулок эдей гьуьл додоре.
Э четине рэхь дери ивэхд туь—
Руй эн гIэзизире воисде дире.

Зимисду сурули. Бирэхьми зимисду.
Дуь тике жилиде хуноют ловгьо.
Эз чолгьой верфи, э кирише туь
Эдее гирошде, чуьн эз рэхь довгIо.

Зимисду сурули. Бирэхьми зимисду.
Чуьн мар, э партал бее дарафде,
Хьэрекети у те дуьлтуь расуь
Уре воисде—имид туьре куьшде.

Ниведиров! НэгI! Чуьни зимисду
Э пушой сигьде имид ве муьгьбет?
Угьо сохдет герм дуьлтуьре, ве туь
Эки гIэзизи миёй саламет!

ФИКИР

Мигуюм—Хосиетсуьз бируьм ме,
Нигуюм гьич—ме бируьм хушбэхд.
Эслогь, мере хьовир не дуьшме
Не бири э гIуьлом те ивэхд.

Ме хуьшдере эхир шинохдем,
Бире гьэлхэнд эй расди.
Эй хуьшде ме дуьшме не гешдем:
Дуьшме мере эз чум гьич не шенди.

Тейте ме бируьмгьо хосиетсуьз
Дуьлдинж мигьишд мере дуьшме.
Э пушою де нисдуьм ужуз,
Имогьой э гьовхо деруьм ме.

Мегьил динж! Гьисд дусдгьойме омбар!
Гьисд э лойме темизе дуьлгьо!
Зимингез гьисдигеш туь, чуьн мар,
Екини туь, иму—чендигьой!

Гуфдиренуьт э метелегьой:
«Нум хьовиртуьре гирдиге, нум
Эн дуьшментуьре гье умогьой
Гуфдире ме э туь мидануьм».

Оммо эй ме дуьшменме сохди
Нум дусдгьой, хьовиргьоре ошгор.
Бегем гьич ижире хушбэхди
Мивинуь хосьетсуьз бирегор?

Е вэгидош нивинуь э дуьньегь:
Уре нисд не дуьшмен не хьэрмэхь.
Хосиетсуьз э гьэрей инсонгьой
Э тегьер эн сечку гьер вэхд.

ВЭХД

Рафде рузгьой гьемме фурмуш не бири,
Едигоруьт эйму хуби, зобуни.
Шоре рузгьой, чуьн гьуногьгьой, омори,
Ярай беди дуьле омбар дорд дори.
Дануьсденуьм: вэхд э гьуш ухшеш зере,
Пар зерени, тегьер эн дусд оmore,
Е гьэнет ю гьэрсгьоймуре покурде,
Екиге—шори-ники овурде.

Э ЦИРК

ТИЛИСИМЧИ

1

У сохд ченд зурбое коргьо
Э пушой эн нуьшдегоргьо.
Ги-гьо! Э дес дебу когъоз,
У когъозе чарунд э гъоз.
Гъозе чарунд э ейлугъгьо,
Песде э у денишире,
Эдейм омбар мэхьтел бире.
О, мидануьсдимге имуш, уре хуно!

Э ёнме хьовирме нуьшди.
Эз у—хьовирме кем нисди.
У гьисд сэхьиб эн раче дуьл:
Муьшкуьллуре дорени дуьл,
Э дуьл хоши у дешенде,
Гофгьою гIэрсе покурде,
Чоре офде эри езугъ.
Омбаргьо мэхьтели э у.
О, мидануьсдуьтге угьош, уре хуно!

2

Гьи-гьо! Ченджире хьэйвугьо
Ведироморут. Гьемме угьо
Э гоф инсон дениширенуьт.
Шире, маре... рэхь бердени
Инсон, оммо дивэгI хьэйву
Веригьо инсоне селт у,
Ченд гьозор сайгьо гирошди,
Э рэхь берде не дануьсди!

* * *

Гъэлем хуб нис нуьвуьсде, э мерекемдеки
не декуьрдге екем семе эз хун хуьшде.

А. Одоевский

Буьзург бош э бендгьо гъирмизине ранг!
Эловгьой эн гIэтош, э гоф деригьо!
МэгIнигьо мибисдо, чуьн дуьлсуьзе сенгь,
Нидебисдоге хун иму э угьо.

Инжиге селт э гьер гоф хунме дери.
Бовор сох: э гьер нуьгьре э гьер гоф.
Муьгьбетме, э инжо шекуьл дуьлме вери
Сес эн дуьлме дери, хуб уре шинов.

Гьер гофме, э и мэгIнигьо деригьо,
Э тегьер эн бала, эйме гIэзизи,
Минетуьм э туь—гуш вени э угьо,
Энжэгь увэхд мере хуб мивараси.

РУЗГЬО

Рузгьой шори, сипре рузгьо,
МигIид хэлгьи ва гIэрсигьо...
Дуьлхошинит эй инсонгьо
Биьйт: дуьлме гьисди рэхьзо.

Рузгьой дердгьо, сие рузгьо:
Ёс, чуьк-чуьки, нечогьигьо,
Ищму—юк эн одоминит,
Селт хэберсуьз оморенит.

Ранг хокистер, руз бигIори,
Э туь неде беда, шори.

Эз туь—дуьлсуьзе невое,
Гье хьэрекуьм дур бире!

ГІЭЗИЗЕ БАЛА

Э шир дедеревоз келе бире гІэилле.
Э гІовевоз руз бе руз буьлуьнд бире дорле.
Хэлэфме! Э гьер гофтуь, э гьер нуьгьреле
Хунме дери, хунме дери, жон бала!

ШЕКУЬЛ

Рихунде шур-шур гІэрсгьоре, гирошд воруш.
Темиз бисдо гьово. Чуьшме ведиромо.
Эз ригагьгой чуьшме бунгьо доруьт товуш,
Мундугеш гІэрслуь те гьониш угьо.

ЧОРРИЗЕГЬО

Тэхьлекиш, онгуриш—бегьергьой хорини.
Еки тэхьлиге, дуймнуьн ширини.
Инсон, кечмиш сохде рузгьой гІуьмуьре,
Гогь тэхьлеки хурде, гогь—онгуре.

* * *

Чумгьойтуь э тегьер гузгинуьт.
Ме синемиш сохдем и коре.
Э ме очугь бирмунденуьт
Ме сохдемгьо гьэлетиьгоре.

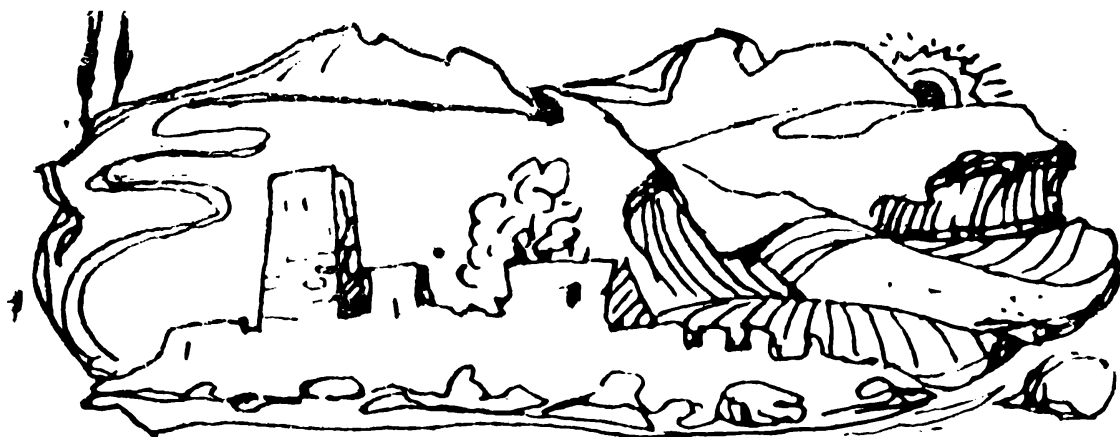
* * *

Чуь гирди мере муьхькем э дуьньёгь?
— Гьелбет, муьгьбетме, э дуьл деригьо!
Муьгьбет мере сэхд э дуьньёгь чуь гирди?
— Ватанме, дедейме ве севгили!

* * *

Ме э гуьлом деруьм, гуьлом—э дуьлме,
Чуьн дор не мейво, гьисдим эн еки,
Унегуьре, гьелбет, дорд доре дуьлме,
Гьезизе хориму лерзиренки.

Иосиф Бахшиев

ТЕ ЭХИР

Шинох бегьем хьовир туьре,
Шор сох уре зинде гьисди,
Месох гьэгьри ебош уре,
Кейки тэхсир энунисди.

Дуьл хьовире дуз варасуь.
Шогьир биё лугьонд дануь,
Хьовиргьоре дусд гирдиге,
Миёри эй хэлгь туь мозол.

БИГЬИЛ БОШУТ

Гирошдени вэхдгьой эн сал,
Мирав бее, миёв васал,
Муьгьбет миёв непуьрсире,
Пиш мисоху дуьлдинжире.

Дануьсденуьм е руз миёв
Э дуьлмеш муьгьбет мидиров,

Бисдогеш у гьолмогьоллуь,
Эз муьгьбет гьэрол нигуруь.

Лап бисдогеш муьгьбет гужлуь,
Дуьл биё дусдгьоре хою.
Лап бисдогеш четин рузме,
Эри дусди жун мидуьм ме,
Бигьил дусдгьо омбар бошут,
Динже нуне гьербой хуруьт.

НИВОГОСУ

Экин руй киш бисдоге,
Гуш дор уре тигьэтлуь,
Ихдилоте сер гирденге,
Месох уре туь гьэгьрлуь.
Лап тэгIэлиш гьисдиге,
Э гьэвл энуну туь даре,
Туь шогьири гуфдиге,
Экин туь у руй бире.
Тэхьл бисдогеш жугьоб туь,
Энжэгь дузи гу э у,
Кейки гоф туь темизи,
Нивогосу мурдали.

НИБУ ФУРМУШ

Э гьэвл гIуьмуьр дарафдиге,
Хуб гIуьломе туь мивини,
Бедигьоре туь гешдиге,
Эзу гьич хэйр туь нивини.

Шендиге сенгь э сер екге,
Могошду сенгь э сертуь,
Эге хуби туь сохдиге,
Ебош фурмуш у нибошу.

ХИЛОС НИСОХУ

(Басня)

Хэрегуш э филевоз бисдо боришмиш,
Эз асланиш зиёдите у бири гъизмиш.
У мерезе хэрегуш лап зу сохд фурмуш,
Чуьтам хъэлежигер буге эз муш.
Имогьой эй хэрегуш гъечу оморени,
Гуйге гъеммише экин ю келе фили.
Егиле эз гъэд више ведиромоге гуьрг,
Уре нисоху хилос не фил, не суьрх.

МИСОХУМ

Суьгъде бирор туьре михою,
Тэхсириреш мивегируь,
Бедигьореш рэхь миберуь,
Токи эйтуь беда небу.

Эри бирор мидуьм жунеш,
Кем ниhoюм гъич хэгьереш,
Токи небу угьоре дерд,
Бисдогеш юк эн ме гурунд.

Дуь чум инсон э сифет ве,
Чуьн астаре товуш доре,
Угьо дуре согь улкере,
Расд ве шефде винуь гуфре.

Ме расдгьоре сигъд михоюм,
Э бирори мивегируьм,
Э сер эн шефд сенгь мизенуьм,
Эз руй хори нисд мисохум.

ЕГЪИН МИБУ

Девр коммунизм эри гьемме
Овурдени бирорире,
Эй согъ гѳуьлом товуш энѳ
Гъисд миноре ве рэхъбирму.
Э дуьл иму ниет дери,
Э согъ дуьньегъ бу бирори,
Дузи бесгъун егъин мидуь,
Дургунигъо селт нисд мибу.
Э рэхъ иму ки рафдени,
Хилос мибу селт эз беѳи,
Коргъой иму эй инсони,
Бигъил гуьл дуь зиндегуни.

ГЪУВОТ ДИМ

Михунум мэгѳни э келе богъ,
Гуьлгъо пури гъер куьнж энѳ,
Э звер ю вери бейдогъ,
Зигъисденим дуьлшор йму.
Ватанме гъисд чуьн келе богъ,
Кор сохденим тегъер гъучогъ,
Селт нисд сохим бедигъоре,
Дерд мегердо инсонгъоре.
Воисдени ухшеш зенуь
Гъер тараф ю э васал,
Бигъил гуьлгъо омбар бугу,
Шефдигъоре беруь сайл.
Пучи рафдет гъозор салгъо,
Гъелбет хуби шоре рузгъо,
Ки гешдени никире,
Омбар хосде гѳуьломе.
Эй хэлгъгъо шолуми
Гъисди гъонун гѳуьмуьри,

Ини васал омори,
Чуьшме доре гермире,
Биёйт бошим бирору,
Гъувот дим ригазгьой юре.

ЧОРРИЗЕГЬО

Гьеминиш вэхд бисдоге,
Сэхде кулок синле зере,
Эге кинле тэхьно гьисдге,
Одоми зу гьолок бире.

* * *

Кейки муьгьбет товушлуьни,
Чигьрет э ёр мидомуну,
Небисдогеш у ёр эн туь,
Дуьл туь уре гье миhoю.

* * *

Ки гуфдиге дузире,
Дес энуре мигируьм,
Ниветовум дургуре,
Дор ниверов э сер гъум.

* * *

Гъэрхундим эри гирде
Хьуьрмет эн келегьоре,
ГІэил чуькле нис мунде,
Ёгьин мибу уш келе.

* * *

Дирем бебере э хов
Э лойме дес қешире,

Омбар салгьо giroшди,
Дерд э дуьлме демунди.

* * *

Зугьун тати гьисд зугьун бебейме,
Ки нихою зугьун бебей хуьшдере,
Ки э у хогьин медиров,
Э зугьун ю лербе меров.

* * *

Екиш хэлгъ советире
Невегирди есири,
Борж берде у бедгьоре,
Э бесгьуни расири.

♪ * * *

Эй эгьуьлсуьз жугьоб пуьрсуьш
Мибу гьербой туьнде хьуьрш,
Пуче шороб бирени туьрш,
Суке гофе мегу туьш.

* * *

Эз овосуней туро
Ниверов э богъ доргьо,
Бегьер эз гуьл зевери,
Эз гоф хубте—коргьои.

* * *

Э гьэриби туь рафдейге,
Эз пул нибу хьуьрмет туьре,
Лап гурундиш гьисдге шеле,
Ниофи гьич кумекчире.

* * *

Дедейтуьре туь хьюьрмет ги,
У баларе гӀэзиз хосде,
Дуьл деден гирисдени,
Беди кукэ э хов диге.

— * * *

Сенгъэ екиш негъогъ шеле нисоху,
Бебе эй кук хубе рэхъгъо бие нуь,
Ки дениши э гоф гъэгъэ бебей ю,
Эри хуьшде энжэгъ хэйре миёру.

* * *

Эз одоми келеи фил,
Инсон нисди э у бэхил,
Инсон гъисдгеш сар эзу,
Э пушой ю фил милерзуюь.

* * *

Омогеш э сер хэлгъгъо
Лап омбаре хэтогоь,
Борж миберуь угъоре,
Гъувот доге екире.

* * *

Одомигъо лерзирени
Сес довгъоре шинире,
Эз Израиль ве Чили
Сес гуниле оmore.

ДУЪРИЗЕГЪО

Дургуни ве гъэсоби
Гъисдуът сенигІэт раби.

* * *

Э гоф келе ки хэндуюсдге,
У хуьшдере сук сохде.

* * *

Эз зуревоз нисдгеш жогъил,
Эри деде гъисд туь гІэил.

* * *

Ебо семе кошдиге дор,
Мибоши туь эзу дуьлшор.

* * *

Варасуьгъо гоф шогъире,
Ебош нисоху бедире.

* * *

Туьрш бире лэгІэйму эз элуь,
Эз гъэгъргъо бире инсон делуь.

* * *

Бисдогеш келе мозол,
Нишинову гофе лол.

* * *

Гуйге эй бугъоз телуь,
Гъисди дузи эй делуь.

* * *

Суьрхиш бисдоге тие гъум,
Бегьер нидуь унжо тум.

СЕРНОМЕ

БОРИС ГАВРИЛОВ

Ленин	7
Ватан	8
Мозолуе Ватан	9
Эри серворгьой лешгер Совети	9
Мескен шогьир	10
Э гьузет игидгьо	11
Зурбое учитель	12
Эри ки хунде буьлдуьр мэгӀни	12
Дусди	13
Гуьл зиндегуни	14
Гьуьзуьлгуьл	15
Тэхуьл	16
Шогьир, солдат (поэма)	17
Шинов	21
Зимисду	22
Поиз	23
МэгӀни духдери	24
ШэгӀр ковтер	25
Э тур кес (басня)	27

ШИМШУЪН САФАНОВ

Себэхь , Октябрь	29
Ватан-деде	30
Догъистуй Совети	30
Эри комсомол	31
Бош рэхьмедуьл	32
Хурим гьердуь эз е чешме	32
Нум юре непурсируьм	33
Азаде фикиргьо	34
Гушдор, дуьл	34
Гуьл	35
Сигъде шегьер	35
Мигердунум	36
Рачи нумтуь—гуьлсебэхьи	37
Бурайм рэхь дузире	37
Дуь десде гуьл	38
Нумме жофон	38
МэгИни комбайнер	39
МэгИни чупон	40
Мэхьтелуьм	41

МИХАИЛ ГАВРИЛОВ

Партия	42
Дилег эн дуьл	43
Бирори	44
Дуь э сер еки	45
Рузгьой гIуьмуьр	45
«Э туьревоз расд оmore, у гье терсиренбу»	46
Веснет	46
Шогьир Коста	47
Сер васал	49
Шегьер иму	51
Бэхш	52
Гьэлети жовони	52
Васал	53

Гъэлэгъэн (басня)	54
Хьовугьо (басня)	55
Гуьрг ве гьудугъле (басня)	55
Гъэрд ферзенди (поэма)	56
Чорризегьо	66

БОРИС ХАНУКАЕВ

Кучегьой эн Дербенд	68
Зугьун тати	69
«Дануьсденуьм: гьисд езугъ у одоми»	69
«Эз сенгъгьой диворгъойгуь, э Нарин-гъэле»	70
Фикир э руз зимисду	70
Гуьл-беневше	71
Эри кукме	71
Шогъири	72
Рэхь мозоли	72
Бийт гьуногъгьо	73
Имид	74
Фикир	74
Вэхд	75
Э цирк	76
«Буьзуьрг бош э бендгьо, гъирмизине ранг»	77
Рузгьо	77
Гъэзизе бала	78
Шекуьл	78
Чорризегьо	78

ИОСИФ БАХШИЕВ

Те эхир	80
Бигъил бошут	80
Нивогосу	81
Нибу фурмуш	81
Хилос нисоху	82
Мисохум	82
Егъин мибу	83
Гъувот дим	83
Чорризегьо	84
Дуьризегьо	87

ЛУЧ СОЛНЦА

На татском языке

**Рецензент Н. Гилядов.
Составитель Б. Сафонов.
Редактор Х. Авшалумов.
Художник Ж. Колесникова.
Худож. редактор В. Арьков.
Техн. редактор С. Амирханова.
Корректор А. Симандуев.**

ИБ 1666

Сдано в набор 14.04.86. Подписано в печать 16.06.86. Формат 70×90¹/₃₂. Бумага тип. 2. Гарнитура «Литературная». Печать высокая. Усл. печ. л. 3,36. Усл. кр. от. 3,5. Уч.-изд. л. 3,3. Тираж 500. Заказ 1621. Цена 30 коп.

Дагестанское книжное издательство
Государственного комитета Дагестанской
АССР по делам издательств, полиграфии
и книжной торговли.
367025, Махачкала, ул. Маркова, 55.

Типография им. С. М. Кирова
Государственного комитета Дагестанской
АССР по делам издательств, полиграфии
и книжной торговли.
367025, Махачкала, ул. Маркова, 51.

26

30 коп.

ЛУЧ СОЛНЦА

На татском языке